ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 11ης Σεπτεμβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 549/2013 – Ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Παράρτημα Α, σημείο 20.15 – Έλεγχος ασκούμενος από εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή επί εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών συσταθεισών με τη μορφή μη κερδοσκοπικού ιδρύματος (ΜΚΙ) – Παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος – Έννοια του όρου "δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας" – Περιεχόμενο – Παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος – Έννοια του όρου "ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματος" ενός ΜΚΙ – Περιεχόμενο – Παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ', παράγραφος 20.15, στοιχείο δ', και παράγραφος 20.309, στοιχείο θ', τελευταία περίοδος – Συνεκτίμηση των συνδρομών που καταβάλλουν τα μέλη ΜΚΙ»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-612/17 και C-613/17,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Corte dei conti (Ελεγκτικό Συνέδριο, Ιταλία) με αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 24 Οκτωβρίου 2017, στο πλαίσιο των δικών

Federazione Italiana Golf (FIG)

κατά

Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT),

Ministero dell'Economia e delle Finanze (C-612/17),

και

Federazione Italiana Sport Equestri (FISE)

κατά

Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT) (C-613/17),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του δευτέρου τμήματος, και C. Vajda (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Φεβρουαρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Federazione Italiana Golf (FIG), εκπροσωπούμενη από τους P. Montone και M. Montone, avvocati,

– η Federazione Italiana Sport Equestri (FISE), εκπροσωπούμενη από τον G. Tobia, avvocato,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους G. De Bellis και D. Del Gaizo, avvocati dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις F. Moro και F. Simonetti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΕ) 549/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για το ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2013, L 174, σ. 1).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, ήτοι, στην υπόθεση C-612/17, μεταξύ, αφενός, της Federazione Italiana Golf (ιταλικής ομοσπονδίας γκολφ, στο εξής: FIG) και, αφετέρου, της Istituto Nazionale di Statistica (Εθνικής στατιστικής υπηρεσίας, Ιταλία, στο εξής: ISTAT) και του Ministero dell'Economia e delle Finanze (Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Ιταλία), και στην υπόθεση C-613/17, μεταξύ της Federazione Italiana Sport Equestri (ιταλικής ομοσπονδίας ιππικών αθλημάτων, στο εξής: FISE) και της ISTAT, σχετικά με την καταχώριση, για το έτος 2017, της FIG και της FISE στον κατάλογο των φορέων της γενικής κυβέρνησης που εντάσσονται στον ενοποιημένο οικονομικό λογαριασμό της γενικής κυβέρνησης (στο εξής: κατάλογος ISTAT 2016).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 549/2013 έχει ως εξής:

«Η χάραξη πολιτικής στην Ένωση και η παρακολούθηση των οικονομιών των κρατών μελών και της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) απαιτούν συγκρίσιμες, επίκαιρες και αξιόπιστες πληροφορίες για τη δομή της οικονομίας και την εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης κάθε κράτους μέλους ή περιφέρειας.»

4 Η αιτιολογική σκέψη 3 του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«Οι πολίτες της Ένωσης χρειάζονται οικονομικούς λογαριασμούς ως βασικό εργαλείο για την ανάλυση της οικονομικής κατάστασης ενός κράτους μέλους ή μιας περιφέρειας. Για λόγους συγκρισιμότητας, οι λογαριασμοί αυτοί θα πρέπει να καταρτίζονται βάσει ενός ενιαίου συνόλου αρχών που να μην

επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες. Οι πληροφορίες που παρέχονται θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ακριβείς, πλήρεις και έγκαιρες, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη διαφάνεια σε όλους τους τομείς».

5 Το παράρτημα Α, κεφάλαιο 1, του εν λόγω κανονισμού, το οποίο παρουσιάζει τα γενικά χαρακτηριστικά και τις βασικές αρχές του ευρωπαϊκού συστήματος λογαριασμών (στο εξής: ΕΣΛ 2010), περιλαμβάνει τις παραγράφους 1.01, 1.19, 1.34, 1.35, 1.36, 1.37 και 1.57, οι οποίες έχουν ως εξής:

«1.01 Το [ΕΣΛ 2010] είναι ένα διεθνώς συμβατό λογιστικό πλαίσιο για τη συστηματική και λεπτομερή περιγραφή μιας συνολικής οικονομίας (δηλ[αδή,] περιφέρειας, χώρας ή ομάδας χωρών), των συνιστωσών της και των σχέσεών της με άλλες συνολικές οικονομίες.

[…]

1.19 Για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της, τα στοιχεία που λαμβάνονται με βάση το πλαίσιο ΕΣΛ διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και παρακολούθηση της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής τους.

Στα ακόλουθα παραδείγματα παρατίθενται χρήσεις του πλαισίου ΕΣΛ:

[…]
β) καθορισμός κριτηρίων για τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος: μέτρηση του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους·

[…]

1.34 Οι τομεακοί λογαριασμοί δημιουργούνται με την κατανομή των μονάδων σε τομείς, πράγμα που επιτρέπει να παρουσιάζονται οι συναλλαγές και τα εξισωτικά μεγέθη των λογαριασμών κατά τομέα. Η παρουσίαση κατά τομέα αποκαλύπτει πολλά βασικά μεγέθη για σκοπούς οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Οι κύριοι τομείς είναι τα νοικοκυριά, η γενική κυβέρνηση, οι εταιρείες (χρηματοοικονομικές και μη χρηματοοικονομικές), τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που εξυπηρετούν νοικοκυριά (ΜΚΙΕΝ) και η αλλοδαπή.

Η διάκριση μεταξύ δραστηριοτήτων παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων και δραστηριοτήτων παραγωγής μη εμπορεύσιμων προϊόντων είναι σημαντική. Μια οντότητα ελεγχόμενη από τη γενική κυβέρνηση, η οποία εμφανίζεται ως εταιρεία παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων, ταξινομείται στον τομέα των εταιρειών, έξω από τον τομέα της γενικής κυβέρνησης. Συνεπώς, τα επίπεδα του ελλείμματος και του χρέους της εταιρείας δεν συνυπολογίζονται στο έλλειμμα και το χρέος της γενικής κυβέρνησης.

1.35 Είναι σημαντικό να καθοριστούν σαφή και ολοκληρωμένα κριτήρια για την κατανομή των οντοτήτων σε τομείς.

Ο δημόσιος τομέας αποτελείται στην οικονομία από όλες τις θεσμικές μονάδες μόνιμους κατοίκους που ελέγχονται από τη γενική κυβέρνηση. Ο ιδιωτικός τομέας αποτελείται από όλες τις υπόλοιπες μονάδες μόνιμους κατοίκους.

Στον πίνακα 1.1 παρατίθενται τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη διάκριση μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, και, στον δημόσιο τομέα, για τη διάκριση μεταξύ του τομέα της γενικής κυβέρνησης και του τομέα των δημόσιων επιχειρήσεων, ενώ, στον ιδιωτικό τομέα, για τη διάκριση μεταξύ του τομέα των ΜΚΙΕΝ και του τομέα των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Πίνακας 1.1

Κριτήρια	Έλεγχος από τη γενική κυβέρνηση (δημόσιος τομέας)	Έλεγχος από τον ιδιωτικό τομέα (ιδιωτικός τομέας)
Μη εμπορεύσιμη παραγωγή	Γενική κυβέρνηση	ΜΚΙΕΝ
Εμπορεύσιμη παραγωγή	Δημόσιες επιχειρήσεις	Ιδιωτικές επιχειρήσεις

1.36 Ως έλεγχος ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή προγράμματος μιας θεσμικής μονάδας. Περαιτέρω λεπτομέρειες ως προς τον ορισμό του ελέγχου δίνονται στις παραγράφους 2.35 έως 2.39.

1.37 Ο διαχωρισμός μεταξύ δραστηριοτήτων παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων και δραστηριοτήτων παραγωγής μη εμπορεύσιμων προϊόντων και, συνεπώς, για τις οντότητες του δημόσιου τομέα, η κατάταξή τους στον τομέα της γενικής κυβέρνησης ή στον τομέα των δημοσίων επιχειρήσεων αποφασίζεται με βάση τον ακόλουθο κανόνα

Μια δραστηριότητα θεωρείται δραστηριότητα παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων όταν τα αντίστοιχα αγαθά και υπηρεσίες αποτελούν αντικείμενο εμπορίας υπό τους ακόλουθους όρους:

1) οι πωλητές ενεργούν με σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών τους σε μακροπρόθεσμη βάση, πωλώντας αγαθά και υπηρεσίες ελεύθερα στην αγορά σε οποιονδήποτε είναι διατεθειμένος να πληρώσει τη ζητούμενη τιμή·
2) οι αγοραστές ενεργούν με σκοπό τη μεγιστοποίηση του οφέλους τους, δεδομένων των περιορισμένων πόρων τους, αγοράζοντας προϊόντα τα οποία ικανοποιούν καλύτερα τις ανάγκες τους στην προσφερόμενη τιμή·
3) υπάρχουν αποτελεσματικές αγορές, όπου οι πολίτες και οι αγοραστές έχουν πρόσβαση στην αγορά και πληροφορίες σχετικά μ' αυτή. Μια αγορά μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά ακόμη και αν δεν πληρούνται απόλυτα οι εν λόγω όροι.

[…]

1.57 Οι θεσμικές μονάδες είναι οικονομικές οντότητες που μπορούν να κατέχουν αγαθά και περιουσιακά στοιχεία, να αναλαμβάνουν υποχρεώσεις και να επιδίδονται σε οικονομικές δραστηριότητες και συναλλαγές με άλλες μονάδες. Για τους σκοπούς του συστήματος ΕΣΛ 2010, οι θεσμικές μονάδες ομαδοποιούνται σε πέντε αλληλοαποκλειόμενους εγχώριους θεσμικούς τομείς:

α) μη χρηματοοικονομικές εταιρείες·
β) χρηματοοικονομικές εταιρείες·
γ) γενική κυβέρνηση·
δ) νοικοκυριά·
ε) [ΜΚΙΕΝ].

Οι πέντε αυτοί τομείς απαρτίζουν τη συνολική εγχώρια οικονομία. Επίσης, ο κάθε τομέας υποδιαιρείται σε υποτομείς. Το σύστημα ΕΣΛ 2010 επιτρέπει την κατάρτιση ενός πλήρους συνόλου λογαριασμών ροών και ισολογισμών για κάθε τομέα και κάθε υποτομέα, καθώς και για τη συνολική οικονομία. Οι μονάδες μη μόνιμοι κάτοικοι μπορούν να αλληλεπιδρούν μ' αυτούς τους πέντε εγχώριους τομείς. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των πέντε εγχώριων τομέων και ενός έκτου θεσμικού τομέα: του τομέα της αλλοδαπής.

[…]»

6 Στο κεφάλαιο 2, με τίτλο «Μονάδες και ομαδοποιήσεις μονάδων», του παραρτήματος αυτού, η παράγραφος 2.12, το διάγραμμα 2.1 καθώς και οι παράγραφοι 2.34, 2.39 και 2.130 έχουν ως εξής:

«2.12 *Ορισμός*: Η θεσμική μονάδα είναι μια οικονομική οντότητα που χαρακτηρίζεται από την αυτονομία της σε θέματα λήψης αποφάσεων κατά την άσκηση της κύριας λειτουργίας της. Μια μονάδα μόνιμος κάτοικος θεωρείται ότι αποτελεί θεσμική μονάδα της οικονομικής επικράτειας στην οποία έχει το κέντρο του κυρίαρχου οικονομικού συμφέροντός της αν έχει αυτονομία σε θέματα λήψης αποφάσεων και ή τηρεί πλήρη σειρά λογαριασμών ή είναι σε θέση να καταρτίζει πλήρη σειρά λογαριασμών.

Μια οντότητα, προκειμένου να έχει αυτονομία λήψης αποφάσεων σε σχέση με την κύρια λειτουργία της, πρέπει να:

α) έχει δικαίωμα να έχει στην κυριότητά της, με πλήρη αυτονομία, αγαθά και περιουσιακά στοιχεία· είναι σε θέση να ανταλλάσσει την κυριότητα αγαθών και περιουσιακών στοιχείων σε συναλλαγές με άλλες θεσμικές μονάδες·

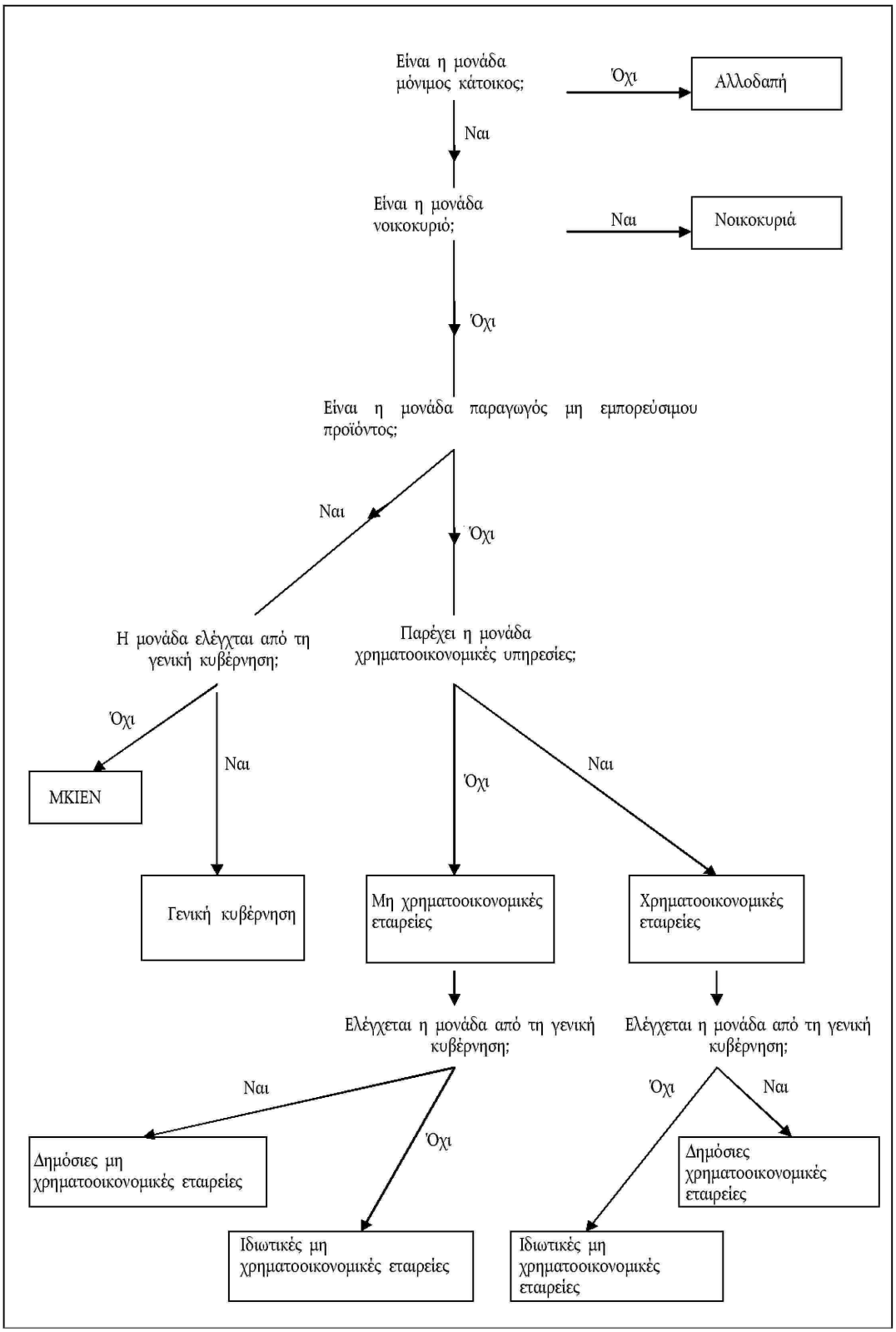
β) είναι σε θέση να λαμβάνει οικονομικές αποφάσεις και να επιδίδεται σε οικονομικές δραστηριότητες, για τις οποίες είναι άμεσα υπεύθυνη και υπόλογη από νομική άποψη·

γ) είναι σε θέση να αναλαμβάνει για δικό της λογαριασμό οικονομικές υποχρεώσεις, άλλες υποχρεώσεις ή περαιτέρω δεσμεύσεις και να συνάπτει συμβάσεις· και

δ) είναι σε θέση να καταρτίζει πλήρη σειρά λογαριασμών, που περιλαμβάνουν λογιστικές εγγραφές που καλύπτουν το σύνολο των συναλλαγών που έχει πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου, καθώς και ισολογισμό περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.

[…]

Διάγραμμα 2.1 – Ταξινόμηση μονάδων σε τομείς

Είναι η μονάδα μόνιμος κάτοικος;
Όχι
Αλλοδαπή
Ναι
Είναι η μονάδα νοικοκυριό;
Ναι
Νοικοκυριά
Όχι
Είναι η μονάδα παραγωγός μη εμπορεύσιμου προϊόντος;
Ναι
Όχι
Η μονάδα ελέγχται από τη γενική κυβέρνηση;
Παρέχει η μονάδα χρηματοοικονομικές υπηρεσίες;
Όχι
Ναι
ΜΚΙΕΝ
Γενική κυβέρνηση
Όχι
Ναι
Μη χρηματοοικονομικές εταιρείες
Χρηματοοικονομικές εταιρείες
Ελέγχεται η μονάδα από τη γενική κυβέρνηση;
Ελέγχεται η μονάδα από τη γενική κυβέρνηση;
Ναι
Όχι
Δημόσιες μη χρηματοοικονομικές εταιρείες
Ιδιωτικές μη χρηματοοικονομικές εταιρείες
Όχι
Ναι
Δημόσιες χρηματοοικονομικές εταιρείες
Ιδιωτικές μη χρηματοοικονομικές εταιρείες

[…]

2.34 Το διάγραμμα 2.1 παρουσιάζει την ταξινόμηση των μονάδων στους κύριους τομείς. Για τον καθορισμό του τομέα μιας μονάδας μόνιμου κατοίκου που δεν είναι νοικοκυριό, σύμφωνα με το διάγραμμα, πρέπει να διευκρινίζεται αν ελέγχεται από τη γενική κυβέρνηση ή όχι και αν είναι παραγωγός εμπορεύσιμου ή μη εμπορεύσιμου προϊόντος.

[…]

2.39 Για τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που αναγνωρίζονται ως ανεξάρτητες νομικές οντότητες, πρέπει να συνεκτιμώνται οι ακόλουθοι πέντε δείκτες ελέγχου:
α) διορισμός αρμοδίων·
β) διατάξεις των πράξεων εξουσιοδότησης·
γ) συμβατικές συμφωνίες·
δ) βαθμός χρηματοδότησης·
ε) βαθμός έκθεσης της γενικής κυβέρνησης σε κίνδυνο.

Όπως συμβαίνει και με τις εταιρείες, ένας μόνο δείκτης μπορεί να αρκεί για την τεκμηρίωση του ελέγχου σε ορισμένες περιπτώσεις αλλά, σε άλλες περιπτώσεις, διάφοροι επιμέρους δείκτες μπορούν από κοινού να υποδηλώνουν έλεγχο.

[…]

2.130 […] Τα ΜΚΙΕΝ μη εμπορεύσιμων προϊόντων που ελέγχονται από τη γενική κυβέρνηση ταξινομούνται στον τομέα της γενικής κυβέρνησης (S.13).

[…]»

7 Το παράρτημα Α, κεφάλαιο 3, παράγραφος 3.31, του κανονισμού 549/2013 ορίζει τα εξής:

«[…]

Ένα ιδιωτικό [μη κερδοσκοπικό ίδρυμα (ΜΚΙ)] ταξινομείται στον τομέα ΜΚΙΕΝ αν είναι παραγωγός μη εμπορεύσιμου προϊόντος, εκτός αν βρίσκεται υπό τον έλεγχο της γενικής κυβέρνησης. Αν ένα ιδιωτικό ΜΚΙ βρίσκεται υπό τον έλεγχο της γενικής κυβέρνησης, ταξινομείται στον τομέα της γενικής κυβέρνησης.

[…]»

8 Το κεφάλαιο 4, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διανεμητικές συναλλαγές», του παραρτήματος αυτού περιλαμβάνει τις παραγράφους 4.125 και 4.126, οι οποίες προβλέπουν τα εξής:

«Τρέχουσες μεταβιβάσεις προς ΜΚΙΕΝ (D.751)

4.125 *Ορισμός*: Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις προς ΜΚΙΕΝ περιλαμβάνουν όλες τις προαιρετικές εισφορές (εκτός από τα κληροδοτήματα), τις συνδρομές μελών και την οικονομική βοήθεια που δέχονται τα ΜΚΙΕΝ από νοικοκυριά (συμπεριλαμβανομένων των νοικοκυριών μη μόνιμων κατοίκων) και, σε μικρότερο βαθμό, από άλλες μονάδες.

4.126 Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις προς ΜΚΙΕΝ περιλαμβάνουν τα εξής:
α) τακτικές συνδρομές που καταβάλλουν τα νοικοκυριά σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και πολιτικούς, αθλητικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς και παρόμοιους οργανισμούς που καταχωρίζονται στον τομέα ΜΚΙΕΝ·

[…]».

9 Στο κεφάλαιο 20, το οποίο αφορά τους λογαριασμούς της γενικής κυβέρνησης, του ιδίου παραρτήματος περιλαμβάνονται οι παράγραφοι 20.05, 20.13, 20.15, 20.17, 20.18, 20.29, 20.306, 20.309 και 20.310. Κατά τις παραγράφους αυτές:

«20.05 Ο τομέας της γενικής κυβέρνησης (S.13) αποτελείται από όλες τις μονάδες της γενικής κυβέρνησης και όλα τα μη εμπορικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (ΜΚΙ) που ελέγχονται από μονάδες της γενικής κυβέρνησης. […]

[…]

20.13 Τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (ΜΚΙ) τα οποία είναι παραγωγοί μη εμπορεύσιμων προϊόντων και ελέγχονται από μονάδες της γενικής κυβέρνησης αποτελούν επίσης μονάδες της γενικής κυβέρνησης.

[…]

20.15 Ως έλεγχος ενός ΜΚΙ ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματός του. Η δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας δεν είναι κατάλληλη όταν πρόκειται να αποφασισθεί κατά πόσον η γενική κυβέρνηση κατέχει τον έλεγχο μιας μεμονωμένης μονάδας. Για να προσδιορισθεί κατά πόσον ένα ΜΚΙ ελέγχεται από τη γενική κυβέρνηση, θα πρέπει να εξετασθούν οι ακόλουθοι πέντε δείκτες ελέγχου:
α) διορισμός αρμοδίων·
β) άλλοι όροι της νομιμοποιητικής πράξης, όπως οι υποχρεώσεις που προβλέπονται στο καταστατικό του ΜΚΙ·
γ) συμβατικές συμφωνίες·
δ) ο βαθμός χρηματοδότησης·
ε) η έκθεση σε επιχειρηματικό κίνδυνο.

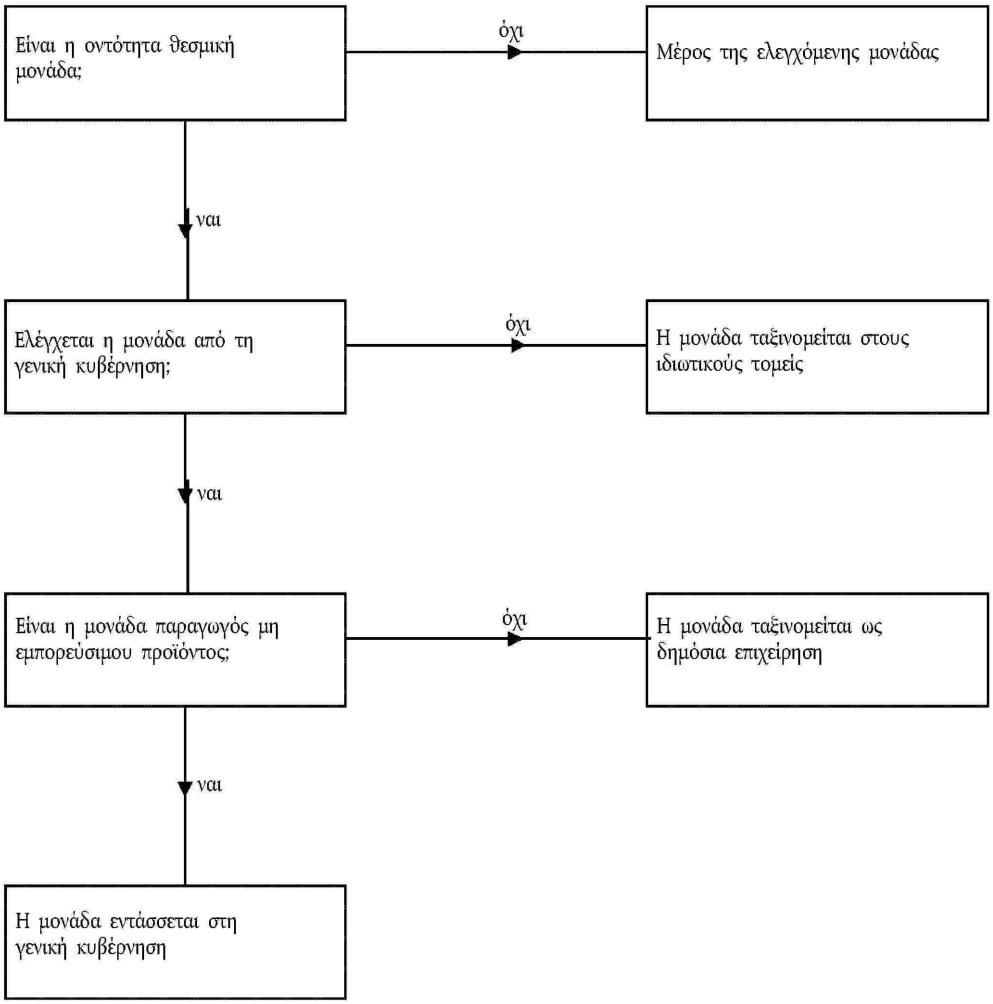
Ένας και μόνος δείκτης μπορεί να επαρκεί για να τεκμηριωθεί ο έλεγχος Ωστόσο, αν ένα ΜΚΙ που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από τη γενική κυβέρνηση εξακολουθεί να είναι σε θέση να προσδιορίζει την πολιτική του ή το πρόγραμμά του σε σημαντικό βαθμό, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στους λοιπούς δείκτες, τότε δεν θεωρείται ότι ελέγχεται από τη γενική κυβέρνηση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ορισμένοι δείκτες συλλογικά υποδηλώνουν έλεγχο. Μια απόφαση βασισμένη σ' αυτούς τους δείκτες θα είναι κατ' ανάγκην απόφαση κρίσεως.

[…]

Άλλες μονάδες της γενικής κυβέρνησης

20.17 Ενίοτε ενδέχεται να είναι δύσκολο να ληφθεί απόφαση σχετικά με την ταξινόμηση μονάδων παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που ενεργούν υπό την επιρροή μονάδων της γενικής κυβέρνησης. Οι εναλλακτικές δυνατότητες είναι να ταξινομηθούν ή ως μονάδες της γενικής κυβέρνησης ή, αν χαρακτηρίζονται θεσμικές μονάδες, ως δημόσιες επιχειρήσεις. Για τη λήψη της σχετικής απόφασης στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιείται ο ακόλουθος πίνακας αποφάσεων.

Διάγραμμα 20.1 – Διαδικασία λήψης απόφασης

Δημόσιος έλεγχος

20.18 Ως έλεγχος μιας οντότητας ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματός της. […]

[…]

Η δοκιμασία “εμπορικού/μη εμπορικού χαρακτήρα”

20.29 […]

Η ικανότητα ανάληψης δραστηριότητας στην αγορά θα ελεγχθεί συγκεκριμένα μέσω του συνηθισμένου ποσοτικού κριτηρίου (κριτήριο του 50 %), χρησιμοποιώντας τη σχέση πωλήσεων προς κόστος παραγωγής (όπως ορίζεται στις παραγράφους 20.30 και 20.31). Για να είναι παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος, η δημόσια μονάδα θα πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 50 % του κόστους της από τις πωλήσεις της στη διάρκεια μιας συνεχούς πολυετούς περιόδου.

[…]

20.306 Όλες οι θεσμικές μονάδες που περιλαμβάνονται στον δημόσιο τομέα είναι μονάδες μόνιμοι κάτοικοι που ελέγχονται από τη γενική κυβέρνηση, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω μονάδων του δημόσιου τομέα συνολικά. Ως έλεγχος μιας οντότητας ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής της. Αναλυτικότερη ανάπτυξη του θέματος αυτού παρέχεται παρακάτω.

[…]

Έλεγχος από τον δημόσιο τομέα

20.309 Ως έλεγχος μιας μονάδας του δημόσιου τομέα που είναι μόνιμος κάτοικος ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής της εν λόγω μονάδας. Αυτό μπορεί να γίνεται μέσω των άμεσων δικαιωμάτων μιας συγκεκριμένης μονάδας του δημόσιου τομέα ή των συλλογικών δικαιωμάτων περισσότερων. Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι δείκτες ελέγχου:

α) Δικαιώματα διορισμού, άρνησης διορισμού ή απομάκρυνσης της πλειοψηφίας των στελεχών, των μελών του διοικητικού συμβουλίου κ.λπ. Τα δικαιώματα διορισμού, απομάκρυνσης, έγκρισης ή άρνησης διορισμού της πλειοψηφίας των μελών του διοικητικού συμβουλίου μιας οντότητας αρκούν για την τεκμηρίωση του ελέγχου. Τα εν λόγω δικαιώματα είναι δυνατόν να κατέχονται άμεσα από μία μονάδα του δημόσιου τομέα ή έμμεσα από μονάδες του δημόσιου τομέα ως συνόλου. Αν η πρώτη σειρά διορισμών ελέγχεται από τον δημόσιο τομέα, αλλά οι επόμενες αντικαταστάσεις δεν υπόκεινται στους εν λόγω ελέγχους, τότε η οντότητα παραμένει στον δημόσιο τομέα μέχρι τη στιγμή κατά την οποία τα περισσότερα διευθυντικά στελέχη δεν διορίζονται με ελεγχόμενους διορισμούς·

β) Δικαιώματα διορισμού, άρνησης διορισμού ή απομάκρυνσης σημαντικών μελών του προσωπικού. Αν ο έλεγχος της γενικής πολιτικής καθορίζεται όντως από μέλη του διοικητικού συμβουλίου που ασκούν σημαντική επιρροή, όπως ο γενικός διευθυντής, ο πρόεδρος και ο οικονομικός διευθυντής, τότε οι εξουσίες διορισμού, άρνησης διορισμού ή απομάκρυνσης των εν λόγω μελών του προσωπικού αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία·

γ) Δικαιώματα διορισμού, άρνησης διορισμού ή απομάκρυνσης της πλειοψηφίας των μελών σημαντικών επιτροπών της οντότητας. Αν βασικά στοιχεία της γενικής πολιτικής, όπως η αμοιβή του ανώτερου προσωπικού και η επιχειρηματική στρατηγική, έχουν ανατεθεί σε υποεπιτροπές, τότε τα δικαιώματα διορισμού, άρνησης διορισμού ή απομάκρυνσης των διευθυντών των εν λόγω υποεπιτροπών αποτελούν καθοριστικό στοιχείο ελέγχου·

δ) Κατοχή της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου. Αυτό το στοιχείο καθορίζει κανονικά τον έλεγχο όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση την αρχή “μία ψήφος ανά μετοχή”. Οι μετοχές δύνανται να κατέχονται άμεσα ή έμμεσα, ενώ όλες τις μετοχές που κατέχονται από μονάδες του δημόσιου τομέα αθροίζονται σε ενιαίο σύνολο. Αν οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται βάσει της αρχής “μία ψήφος ανά μετοχή”, τότε η κατάσταση θα πρέπει να αναλύεται για να διαπιστωθεί κατά πόσον ο δημόσιος τομέας διαθέτει πλειοψηφική ψήφο.

ε) Δικαιώματα βάσει ειδικών μετοχών και δικαιωμάτων προαίρεσης. Αυτές οι προνομιούχες ή ειδικές μετοχές ήταν άλλοτε συνηθισμένες στις ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις και συναντώνται ακόμη σε ορισμένες οντότητες ειδικού σκοπού. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρέχουν σε οντότητες του δημόσιου τομέα ορισμένα ειδικά δικαιώματα για την προστασία των συμφερόντων τους· αυτά μπορεί να είναι μόνιμα ή χρονικώς περιορισμένα. Η ύπαρξη τέτοιων μετοχών δεν αποτελεί από μόνη της δείκτη ελέγχου, αλλά πρέπει να αναλύεται προσεκτικά, ιδιαίτερα όσον αφορά τις περιστάσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνει επίκληση των εν λόγω εξουσιών. Αν οι εξουσίες επηρεάζουν την τρέχουσα γενική πολιτική της οντότητας, τότε έχουν σημασία όσον αφορά την απόφαση ταξινόμησης. Στις λοιπές περιπτώσεις αποτελούν εφεδρικές εξουσίες που δύνανται να παράσχουν δικαιώματα για τον έλεγχο της γενικής πολιτικής σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης κ.λπ., ενώ θεωρούνται ως μη αποφασιστικής σημασίας αν δεν επηρεάζουν την

υφιστάμενη πολιτική, έστω και αν, στην περίπτωση που χρησιμοποιηθούν, θα προκαλέσουν συνήθως άμεση αναταξινόμηση. Παρόμοια κατάσταση είναι η ύπαρξη δικαιώματος προαίρεσης για την αγορά μετοχών από οντότητες του δημόσιου τομέα σε ορισμένες περιστάσεις, οπότε απαιτείται εκτίμηση του κατά πόσον οι εξουσίες εφαρμογής του εν λόγω δικαιώματος προαίρεσης επηρεάζουν τη γενική πολιτική της οντότητας·

στ) Δικαιώματα ελέγχου μέσω συμβατικών διατάξεων. Αν όλες οι πωλήσεις μιας οντότητας πραγματοποιούνται προς μία και μόνη οντότητα του δημόσιου τομέα ή προς ένα σύνολο οντοτήτων του δημόσιου τομέα, μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται κυριαρχούσα επιρροή η οποία δύναται να θεωρηθεί ως άσκηση ελέγχου. Η παρουσία άλλων πελατών ή η δυνατότητα ύπαρξης άλλων πελατών αποτελεί δείκτη ότι η οντότητα δεν ελέγχεται από μονάδες του δημόσιου τομέα. Αν η οντότητα στερείται της δυνατότητας συναλλαγών με πελάτες εκτός του δημόσιου τομέα εξαιτίας της επιρροής του τομέα αυτού, τότε αυτό αποτελεί δείκτη άσκησης ελέγχου από τον δημόσιο τομέα.

ζ) Δικαιώματα ελέγχου που προκύπτουν από συμφωνίες/εγκρίσεις δανεισμού. Οι δανειστές συχνά επιβάλλουν ελέγχους ως προϋποθέσεις χορήγησης δανείων. Αν ο δημόσιος τομέας επιβάλλει ελέγχους για τη χορήγηση δανείων ή για να προστατευθεί από την έκθεσή του σε κινδύνους όταν παρέχει εγγύηση, ελέγχους οι οποίοι είναι αυστηρότεροι από εκείνους που κατά κανόνα θα επιβάλλονταν από μια τράπεζα σε μια οντότητα του ιδιωτικού τομέα, τότε πρόκειται για δείκτη άσκησης ελέγχου. Αν μια οντότητα χρειάζεται άδεια από τον δημόσιο τομέα για να δανεισθεί, αυτό αποτελεί ένδειξη ελέγχου.

η) Έλεγχος μέσω υπερβολικών κανονιστικών ρυθμίσεων. Όταν οι κανονιστικές ρυθμίσεις είναι τόσο αυστηρές, ώστε ουσιαστικά να υπαγορεύουν τη γενική πολιτική της επιχείρησης, αποτελούν μια μορφή ελέγχου. Οι δημόσιες αρχές μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διαθέτουν ισχυρές ρυθμιστικές εξουσίες, ειδικά σε τομείς όπως τα μονοπώλια και οι ιδιωτικοποιημένες υπηρεσίες κοινής ωφελείας, όπου ενυπάρχει στοιχείο δημόσιας υπηρεσίας. Είναι δυνατόν να υπάρχει ρυθμιστική συμμετοχή σε σημαντικούς τομείς, όπως ο καθορισμός τιμών, χωρίς η οντότητα να εκχωρεί τον έλεγχο της γενικής της πολιτικής. Η επιλογή εισόδου ή λειτουργίας σε ένα περιβάλλον υψηλών κανονιστικών ρυθμίσεων αποτελεί ομοίως δείκτη ότι η οντότητα δεν υπόκειται σε έλεγχο·

θ) Άλλοι δείκτες. Η άσκηση ελέγχου μπορεί επίσης να επιτυγχάνεται μέσω ρυθμιστικών εξουσιών ή δικαιωμάτων που περιέχονται στην πράξη σύστασης μιας οντότητας, λ.χ. για τον περιορισμό των δραστηριοτήτων, στόχων και επιχειρησιακών πτυχών, την έγκριση προϋπολογισμών ή την παρεμπόδιση της οντότητας να μεταβάλει το καταστατικό της, να διαλυθεί, να εγκρίνει μερίσματα ή να περατώσει τη σχέση της με τον δημόσιο τομέα. Μια οντότητα που χρηματοδοτείται ολοκληρωτικά ή σχεδόν ολοκληρωτικά από τον δημόσιο τομέα θεωρείται ότι ελέγχεται αν οι έλεγχοι που ασκούνται στην εν λόγω χρηματοδοτική ροή είναι αρκετά περιοριστικοί ώστε να υπαγορεύουν τη γενική πολιτική στον εν λόγω τομέα.

20.310 Κάθε περίπτωση ταξινόμησης πρέπει να εξετάζεται βάσει των χαρακτηριστικών της. Σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση ενδέχεται να μην είναι ενδεδειγμένη η εφαρμογή του συνόλου αυτών των δεικτών. Ορισμένοι δείκτες, όπως οι α), γ) και δ) της παραγράφου 20.309, είναι από μόνοι τους επαρκείς για την τεκμηρίωση της άσκησης ελέγχου. Σε άλλες περιπτώσεις, περισσότεροι μεμονωμένοι δείκτες δύνανται από κοινού να υποδηλώνουν την άσκηση ελέγχου.

[…]»

Το ιταλικό δίκαιο

10 Το άρθρο 1 του decreto legge n. 220 (πράξης νομοθετικού περιεχομένου 220), της 19ης Αυγούστου 2003 (*GURI* αριθ. 192, της 20ής Αυγούστου 2003), το οποίο κυρώθηκε, κατόπιν τροποποιήσεων, με το άρθρο 1 του legge n. 208 (νόμου 208), της 17ης Οκτωβρίου 2003 (*GURI* αριθ. 243, της 18ης Οκτωβρίου 2003), προβλέπει τα εξής:

«Η [Ιταλική] Δημοκρατία αναγνωρίζει και προωθεί την αυτοτέλεια της εθνικής αθλητικής έννομης τάξης ως έκφρασης της διεθνούς αθλητικής έννομης τάξης που υπάγεται στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή. Οι σχέσεις μεταξύ της αθλητικής έννομης τάξης και της έννομης τάξης της [Ιταλικής] Δημοκρατίας ρυθμίζονται με βάση την αρχή της αυτοτέλειας, με εξαίρεση τις υποκειμενικές καταστάσεις οι οποίες συνδέονται μεν με την αθλητική έννομη τάξη πλην όμως παρουσιάζουν σπουδαιότητα για την έννομη τάξη της [Ιταλικής] Δημοκρατίας.»

11 Το decreto legislativo n. 242 (νομοθετικό διάταγμα 242), της 23ης Ιουλίου 1999 (GURI αριθ. 176, της 29ης Ιουλίου 1999, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 242/1999), προβλέπει την αναδιοργάνωση της Ιταλικής Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (στο εξής: CONI). Το άρθρο 4, παράγραφος 2, του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος έχει ως εξής:

«Οι εκπρόσωποι των [εθνικών αθλητικών] ομοσπονδιών, οι οποίοι ορίζονται στο πλαίσιο των Ολυμπιακών αθλημάτων, κατέχουν την πλειοψηφία εντός της CONI.»

12 Το άρθρο 15, παράγραφοι 1 έως 6, του νομοθετικού διατάγματος 242/1999, σχετικά με τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και τις ενώσεις αθλημάτων, προβλέπει τα εξής:

«1. Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και οι ενώσεις αθλημάτων ασκούν την αθλητική τους δραστηριότητα σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις οδηγίες της [Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής], των διεθνών ομοσπονδιών και της CONI, λαμβανομένου πάντοτε υπόψη του δημόσιου χαρακτήρα ορισμένων κατηγοριών δραστηριοτήτων που προβλέπονται στο καταστατικό της CONI. Σε αυτές μετέχουν αθλητικές εταιρίες και ενώσεις και, αποκλειστικώς στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τα καταστατικά των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων, για συγκεκριμένες δραστηριότητες, μεμονωμένα μέλη.

2. Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και οι ενώσεις αθλημάτων είναι ενώσεις με νομική προσωπικότητα του ιδιωτικού δικαίου. Δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό και υπόκεινται, ελλείψει ρητών διατάξεων του παρόντος διατάγματος, στις διατάξεις του αστικού κώδικα και στις αντίστοιχες διατάξεις εφαρμογής του.

3. Οι ισολογισμοί των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων εγκρίνονται ετησίως από το ομοσπονδιακό διοικητικό όργανο και υπόκεινται στην έγκριση της εθνικής επιτροπής της CONI. Σε περίπτωση διατυπώσεως αρνητικής γνώμης από τους ελεγκτές της ομοσπονδίας ή της ένωσης ή σε περίπτωση μη έγκρισης από την εθνική επιτροπή της CONI, συγκαλείται η συνέλευση των εταιριών και ενώσεων προκειμένου να αποφανθεί σχετικά με την έγκριση του ισολογισμού.

4. Η συνέλευση, η οποία εκλέγει τα διευθυντικά όργανα, εγκρίνει τα κατευθυντήρια σχέδια προϋπολογισμού του διοικητικού οργάνου, τα οποία υπόκεινται στον έλεγχο της συνέλευσης κατά τη λήξη κάθε τετραετούς περιόδου και της χρήσης για την οποία εγκρίθηκαν.

5. Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και οι ενώσεις αθλημάτων αναγνωρίζονται, για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, από το εθνικό συμβούλιο.

6. Η νομική προσωπικότητα ιδιωτικού δικαίου των νέων εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και ενώσεων αθλημάτων αναγνωρίζεται σύμφωνα με το [decreto del Presidente della Repubblica n. 361 (προεδρικό διάταγμα 361), της 10ης Φεβρουαρίου 2000)], μετά την προηγούμενη αναγνώριση, από το εθνικό συμβούλιο, για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών.»

13 Το άρθρο 16 του νομοθετικού διατάγματος 242/1999 ορίζει τα εξής:

«Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και οι ενώσεις αθλημάτων διέπονται από τις καταστατικές και τις κανονιστικές διατάξεις βάσει των αρχών της εσωτερικής δημοκρατίας και της συμμετοχής όλων στην αθλητική δραστηριότητα υπό συνθήκες ισότητας και σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές αθλητικό δίκαιο.»

14 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του καταστατικού της CONI, σχετικά με το εθνικό συμβούλιο της CONI, προβλέπει τα εξής:

«Το εθνικό συμβούλιο, το ανώτατο όργανο εκπροσώπησης του ιταλικού αθλητισμού, ενεργεί για τη διάδοση του ολυμπιακού ιδεώδους, διασφαλίζει τις αναγκαίες δράσεις για την ολυμπιακή προετοιμασία, ρυθμίζει και συντονίζει την εθνική αθλητική δραστηριότητα και εναρμονίζει τη δράση των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων.»

15 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, του καταστατικού της CONI προβλέπει τα εξής:

«Σύμφωνα με τον κανόνα 29, σημείο 3, του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη, πλειοψηφία επιτυγχάνεται με τις ψήφους των εκπροσώπων των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών οι οποίες μετέχουν στις διεθνείς ομοσπονδίες που διαχειρίζονται τα περιλαμβανόμενα στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων αθλήματα.»

16 Το άρθρο 6, παράγραφος 4, του καταστατικού της CONI έχει ως εξής:

«Το εθνικό συμβούλιο:

[…]

b) καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται, προκειμένου να αναγνωριστούν για αθλητικούς σκοπούς, τα καταστατικά των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, των ενώσεων αθλημάτων, των οντοτήτων προώθησης του αθλητισμού, των αναγνωρισμένων σωματείων, των αθλητικών ενώσεων και εταιριών, και εγκρίνει τον αθλητικό κώδικα τον οποίο οφείλουν να τηρούν όλες οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και οι ενώσεις αθλημάτων·

c) αποφαίνεται επί των αποφάσεων αναγνώρισης, για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, των ενώσεων αθλημάτων, των οντοτήτων προώθησης του αθλητισμού, των αναγνωρισμένων σωματείων, με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στο καταστατικό, λαμβάνοντας επίσης υπόψη προς τον σκοπό αυτό την εκπροσώπηση και τον ολυμπιακό χαρακτήρα του αθλήματος, την ενδεχόμενη αναγνώριση από τη [Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή] και την αθλητική παράδοση του αθλήματος·

[…]

e) καθορίζει τα κριτήρια και τον τρόπο άσκησης των ελέγχων της CONI επί των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, των ενώσεων αθλημάτων και, όσον αφορά τους αθλητικούς τομείς, επί των αναγνωρισμένων οντοτήτων προώθησης του αθλητισμού·

e1) καθορίζει, προς διασφάλιση της τακτικής διοργάνωσης αθλητικών πρωταθλημάτων, τα κριτήρια και τον τρόπο άσκησης των ελέγχων από τις ομοσπονδίες επί των [συνδεδεμένων] αθλητικών εταιριών και του ελέγχου υποκατάστασης από την CONI σε περίπτωση αποδεδειγμένης αδυναμίας διεξαγωγής ελέγχων από τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες·

[…]

f1) αποφασίζει, προτάσει της εθνικής επιτροπής, τη θέση υπό εποπτεία των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων, σε περίπτωση σοβαρών διαχειριστικών παρατυπιών ή σοβαρών παραβάσεων του αθλητικού δικαίου από τα διευθυντικά όργανα ή σε περίπτωση που διαπιστώνεται αδυναμία των οργάνων αυτών να ασκήσουν τα καθήκοντά τους ή, ακόμη, όταν δεν διασφαλίζονται η έναρξη και η ομαλή διεξαγωγή των εθνικών αθλητικών αγώνων·

[…]».

17 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, του καταστατικού της CONI, σχετικά με την εθνική επιτροπή της CONI, ορίζει τα εξής:

«Η εθνική επιτροπή είναι το διοικητικό, εκτελεστικό και ελεγκτικό όργανο της διοικητικής δραστηριότητας της CONI· ελέγχει τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και τις ενώσεις αθλημάτων –και, μέσω αυτών, την εσωτερική τους λειτουργία– και τις οντότητες προώθησης του αθλητισμού.»

18 Το άρθρο 7, παράγραφος 5, του καταστατικού της CONI έχει ως εξής:

«Η εθνική επιτροπή:

[…]

e) ελέγχει, με βάση τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ορίζονται από το εθνικό συμβούλιο, τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες όσον αφορά τις δημόσιες πτυχές και, ιδίως, την τακτική διοργάνωση αγώνων, την ολυμπιακή προετοιμασία, την αθλητική δραστηριότητα υψηλού επιπέδου και τη χρησιμοποίηση των χορηγούμενων χρηματοδοτικών ενισχύσεων και ορίζει τα κριτήρια για τη χορήγηση των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στις ομοσπονδίες·

[…]

f) προτείνει στο εθνικό συμβούλιο τη θέση υπό εποπτεία των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών ή των ενώσεων αθλημάτων σε περίπτωση σοβαρών διαχειριστικών παρατυπιών ή σοβαρών παραβάσεων του αθλητικού δικαίου από τα διευθυντικά όργανα ή σε περίπτωση που αδυναμία των οργάνων αυτών να ασκήσουν τα καθήκοντά τους ή, ακόμη, όταν οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες δεν έχουν θεσπίσει τις κανονιστικές διαδικασίες ή τη θέση υπό εποπτεία των αρμόδιων εσωτερικών οργάνων προς διασφάλιση της έναρξης και της ομαλής διεξαγωγής των εθνικών αθλητικών αγώνων·

[…]

g2) εγκρίνει τον προϋπολογισμό και τα συνδεδεμένα προγράμματα δραστηριοτήτων καθώς και τον ετήσιο ισολογισμό των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων·

[…]

h1) διορίζει τους ελεγκτές που εκπροσωπούν την CONI στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και στις ενώσεις αθλημάτων καθώς και στις περιφερειακές επιτροπές της CONI·

[…]

l) εγκρίνει, για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, τα καταστατικά, τις κανονιστικές διατάξεις για την εφαρμογή των καταστατικών, τους κανονισμούς της αθλητικής δικαιοσύνης και τους κανονισμούς αντιντόπινγκ των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών και των ενώσεων αθλημάτων κατόπιν εξέτασης της συμμόρφωσής τους προς τον νόμο, το καταστατικό της CONI, τις θεμελιώδεις αρχές, τις οδηγίες και τα κριτήρια που ορίζονται από το εθνικό συμβούλιο, αναπέμποντας ενδεχομένως τα κείμενα αυτά, εντός προθεσμίας 90 ημερών, στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες και στις ενώσεις αθλημάτων ώστε να επέλθουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις·

[…]».

19 Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 4, του καταστατικού της CONI:

«Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες ασκούν την αθλητική δραστηριότητα και τις αντίστοιχες προωθητικές δραστηριότητες σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις οδηγίες της [Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής] και της CONI, λαμβανομένης επίσης υπόψη της δημόσιας διαστάσεως ορισμένων πτυχών της δραστηριότητας αυτής. Στο πλαίσιο του αθλητικού δικαίου, οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες έχουν τεχνική, οργανωτική και διαχειριστική αυτοτέλεια υπό τον έλεγχο της CONI.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Στην Ιταλία, η FIG και η FISE είναι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες συσταθείσες υπό τη μορφή ενώσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίες έχουν νομική προσωπικότητα. Πρόκειται για νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου υποκείμενα, κατ' αρχήν, στις διατάξεις του ιταλικού αστικού κώδικα.

21 Με απόφαση δημοσιευθείσα στην *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* της 30ής Σεπτεμβρίου 2016, η ISTAT καταχώρισε τη FIG και τη FISE στον κατάλογο ISTAT 2016.

22 Η ISTAT, εφαρμόζοντας προς τούτο διατάξεις του ΕΣΛ 2010, θεώρησε καταρχάς ότι, με γνώμονα τη δοκιμασία «εμπορικού/μη εμπορικού χαρακτήρα», η οποία προβλέπεται μεταξύ άλλων στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.29, του κανονισμού 549/2013, οι δύο ομοσπονδίες ήταν θεσμικές μονάδες μη εμπορικού χαρακτήρα. Προκειμένου να προσδιορίσει αν οι μονάδες αυτές έπρεπε να καταταγούν, κατ' εφαρμογήν του παραρτήματος Α, παράγραφοι 2.130 και 3.31, του κανονισμού αυτού, στον τομέα των ΜΚΙΕΝ ή σε εκείνον της γενικής κυβέρνησης, η ISTAT εξέτασε αν η FIG και η FISE τελούσαν υπό τον έλεγχο της γενικής κυβέρνησης.

23 Η ISTAT κατέληξε ότι τούτο ίσχυε για αμφότερες τις ομοσπονδίες, στον βαθμό που, μολονότι είχαν ορισμένη αυτονομία κατά τη λήψη αποφάσεων, δεν διέθεταν πλήρη ικανότητα αυτοδιάθεσης δεδομένου του ουσιαστικού ελέγχου που ασκεί η CONI επί της διαχείρισής τους. Η σημαντική αυτή επιρροή καταδεικνύεται από διάφορα στοιχεία στα οποία συγκαταλέγονται η εξουσία της CONI να αναγνωρίζει τις ομοσπονδίες για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, να εγκρίνει το καταστατικό, τον προϋπολογισμό και τον ισολογισμό τους, να ελέγχει τις ομοσπονδίες όσον αφορά τις έχουσες δημόσια διάσταση πτυχές (αγώνες, ολυμπιακή προετοιμασία, κ.λπ.) και να θέτει τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες υπό διοικητική εποπτεία σε περιπτώσεις σοβαρών παρατυπιών. Ομοίως, η ISTAT έκρινε ότι οι συνδρομές των μελών της FIG και της FISE έπρεπε να θεωρηθούν ενίσχυση δημόσιου χαρακτήρα εξομοιούμενη προς φόρο και ότι οι ομοσπονδίες αυτές λάμβαναν περαιτέρω και δημόσια χρηματοδότηση από την CONI, κατά τρόπο σταθερό και αυστηρά ελεγχόμενο από αυτήν.

24 Στις 29 Νοεμβρίου και στις 7 Δεκεμβρίου 2016, αντιστοίχως, η FIG και η FISE άσκησαν προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Corte dei conti (Ελεγκτικού Συνεδρίου, Ιταλία), για την ακύρωση της απόφασης της ISTAT σχετικά με την καταχώρισή τους στον κατάλογο ISTAT 2016. Θεωρούν ειδικότερα ότι η ISTAT εφήρμοσε εσφαλμένως τις διατάξεις του ΕΣΛ 2010 και ότι κακώς θεώρησε ότι οι ομοσπονδίες υπέκειντο σε δημόσιο έλεγχο ασκούμενο από την CONI.

25 Αφού διαπίστωσε ότι οι δραστηριότητες τόσο της FIG όσο και της FISE δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα και ότι οι ομοσπονδίες αυτές είναι μη κερδοσκοπικά ιδρύματα κατά την έννοια του ΕΣΛ 2010, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι διάδικοι των κύριων δικών διαφωνούν ως προς την ερμηνεία της έννοιας «[έλεγχος] από τη γενική κυβέρνηση» και, ειδικότερα, όσον αφορά τρία από τα κριτήρια τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, σύμφωνα με το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, του κανονισμού 549/2013, προκειμένου να καθοριστεί αν μια αθλητική ομοσπονδία, με τη μορφή ΜΚΙ, πρέπει να θεωρηθεί ότι υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στον τομέα της γενικής κυβέρνησης.

26 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το διαλαμβανόμενο στη δεύτερη περίοδο της παραγράφου αυτής αρνητικό κριτήριο, κατά το οποίο «[η] δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας» δεν αποτελεί κριτήριο κατάλληλο για να διαπιστωθεί κατά πόσον η γενική κυβέρνηση ασκεί έλεγχο επί θεσμικής μονάδας, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η έκφραση αυτή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ευρέως ώστε να εμπερικλείει, στις υποθέσεις των κύριων δικών, τόσο την εξουσία της CONI να θεσπίζει κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας όσο και την εξουσία της να αναγνωρίζει τις ομοσπονδίες για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών. Καίτοι πρέπει να χαρακτηρισθούν ως «δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών», οι εξουσίες αυτές δεν είναι κατάλληλες για να διαπιστωθεί κατά πόσον η CONI ασκεί έλεγχο επί της FIG και της FISE.

27 Όσον αφορά, στη συνέχεια, το κριτήριο κατά το οποίο ο έλεγχος ενός ΜΚΙ από τη γενική κυβέρνηση ορίζεται ως η «[εκ μέρους της γενικής κυβέρνησης] ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματός του», το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η έκφραση αυτή μπορεί να νοηθεί κατά δύο διαφορετικούς τρόπους. Ο έλεγχος θα μπορούσε, σύμφωνα με μια πρώτη ερμηνεία, να θεωρηθεί, όπως προκύπτει από το πνεύμα του παραρτήματος Α, παράγραφοι 1.36 και 20.15, του κανονισμού 549/2013, ως η ικανότητα της γενικής κυβέρνησης να καθορίζει τη γενική πολιτική ή τη στρατηγική της θεσμικής μονάδας, δηλαδή ως ικανότητα διεύθυνσης, δέσμευσης και καθορισμού της συνολικής πρακτικής διαχείρισης της μονάδας αυτής, εξαιρουμένων των εξουσιών τυπικής και εξωτερικής απλής εποπτείας. Σύμφωνα με μια δεύτερη ερμηνεία, ο έλεγχος θα μπορούσε να νοηθεί κατά τρόπο ευρύ και να συμπεριλαμβάνει τις εξουσίες τυπικής και εξωτερικής εποπτείας, όπως τις εξουσίες έγκρισης των ισολογισμών, διορισμού των ελεγκτών ή έγκρισης του καταστατικού.

28 Όσον αφορά, τέλος, το κριτήριο σχετικά με τον «βαθμό χρηματοδότησης», περί του οποίου γίνεται λόγος στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, στοιχείο δ', του κανονισμού 549/2013, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τόσο η FIG όσο και η FISE χρηματοδοτούνται από την CONI σε ποσοστό έως περίπου 30 %, ενώ οι συνδρομές των μελών στις ομοσπονδίες αυτές αντιπροσωπεύουν άνω του 50 % των εσόδων εκάστης εξ αυτών. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον οι εν λόγω συνδρομές μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο του σχετικού με τη χρηματοδότηση κριτηρίου και αν πρέπει να θεωρηθούν πηγές δημόσιας ή ιδιωτικής χρηματοδότησης.

29 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι συνδρομές των μελών στις οικείες ομοσπονδίες πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση του βαθμού χρηματοδότησης, πλην όμως επιβάλλεται να χαρακτηρισθούν συναφώς ως «ιδιωτικές καταβολές ετεροβαρούς φύσης», οι οποίες δεν μπορούν να εξομοιωθούν με έσοδα από δημόσια χρηματοδότηση. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σε περίπτωση που κρινόταν ότι οι συνδρομές αυτές συνιστούν «δημόσια ενίσχυση εξομοιούμενη προς φόρο», διότι, όπως ακριβώς υποστηρίζει και η ISTAT, πρόκειται για μεταβιβάσεις κρατικών κονδυλίων που συνιστούν ροή χρηματοδότησης την οποία εξασφαλίζει η CONI για κάθε ομοσπονδία, τούτο θα ισοδυναμούσε με προσθήκη ενός δείκτη ελέγχου μη προβλεπόμενου από το ΕΣΛ 2010. Κατά

το αιτούν δικαστήριο, σε περίπτωση που γίνει δεκτή η δική του ερμηνεία, μπορεί να θεωρηθεί ότι η FIG και η FISE έχουν αναπτύξει, χάρις στις ιδιωτικής φύσης συνδρομές των μελών τους, σημαντική ικανότητα αυτοχρηματοδότησης η οποία τους παρέχει τη δυνατότητα να καθορίζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμά τους σε σημαντικό βαθμό και αποκλείει έτσι κάθε δημόσιο έλεγχο από την CONI, παρά την προερχόμενη από αυτήν χρηματοδότησή τους σε ποσοστό έως 30 %.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Corte dei conti (Ελεγκτικό Συνέδριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει ο όρος “δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας”, ο οποίος απαντά [στο παράρτημα Α, παράγραφο 20.15,] του κανονισμού [549/2013], να εκλαμβάνεται υπό ευρεία έννοια, ήτοι υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει επίσης τις εξουσίες διευθύνσεως αθλητικού χαρακτήρα (το λεγόμενο “ήπιο δίκαιο”) και τις εξουσίες αναγνωρίσεως που προβλέπει ο νόμος για την απόκτηση νομικής προσωπικότητας και τη λειτουργία στον τομέα του αθλητισμού, εξουσίες οι οποίες αμφότερες αναφέρονται γενικώς σε όλες τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες της Ιταλίας;

2) Πρέπει ο γενικός δείκτης ελέγχου [περί του οποίου γίνεται λόγος στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, του κανονισμού 549/2013] (“η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματος ενός μη κερδοσκοπικού ιδρύματος”) […] να εκλαμβάνεται υπό ουσιαστική έννοια ως ικανότητα διευθύνσεως, δεσμεύσεως και καθορισμού της διαχειρίσεως του μη κερδοσκοπικού ιδρύματος, ή μπορεί να εκληφθεί υπό μη τεχνική έννοια ως περιλαμβάνων επίσης εξουσίες εξωτερικής εποπτείας που διαφέρουν από αυτές που ορίζουν οι ειδικοί δείκτες ελέγχου περί των οποίων γίνεται λόγος [στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, στοιχεία α′ έως ε′, του κανονισμού 549/2013] (όπως οι εξουσίες εγκρίσεως των ισολογισμών, διορισμού των ελεγκτών, εγκρίσεως του καταστατικού και ορισμένων τύπων κανονισμών, αθλητικής διευθύνσεως ή αναγνωρίσεως για αθλητικούς σκοπούς);

3) Με βάση τον συνδυασμό των διατάξεων [του παραρτήματος Α, παράγραφοι 20.15, 4.125 και 4.126, του κανονισμού 549/2013], μπορούν να λαμβάνονται υπόψη οι συνδρομές μελών προκειμένου να κριθεί αν υπάρχει δημόσιος έλεγχος ή όχι, υπό την έννοια ότι πρέπει να προσδιορισθεί αν ένα υψηλό ποσό των ανωτέρω συνδρομών, μαζί με τα λοιπά ίδια έσοδα, μπορεί να μαρτυρά, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως, σημαντική ικανότητα αυτοπροσδιορισμού της μη κερδοσκοπικής οντότητας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

31 Το ζήτημα το οποίο ανακύπτει στις υποθέσεις των κύριων δικών αφορά το αν δύο ιταλικές θεσμικές μονάδες μη εμπορικού χαρακτήρα, οι οποίες έχουν συσταθεί με τη μορφή ΜΚΙ, ήτοι η FIG και η FISE, πρέπει να θεωρηθεί ότι ελέγχονται από φορέα της γενικής κυβέρνησης, ήτοι από την CONI, για τους σκοπούς της κατάταξής τους είτε στον τομέα της γενικής κυβέρνησης είτε στον τομέα των ΜΚΙΕΝ, σύμφωνα με τους κανόνες του ΕΣΛ 2010.

32 Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 3 καθώς και από το παράρτημα Α, παράγραφοι 1.01 και 1.19, του κανονισμού 549/2013, το ΕΣΛ 2010 θεσπίζει ένα πλαίσιο αναφοράς το οποίο αποβλέπει, για τις ανάγκες τόσο των πολιτών της Ένωσης όσο και της ίδιας της Ένωσης, στην κατάρτιση των λογαριασμών των κρατών μελών. Η κατάρτισή τους πρέπει να πραγματοποιείται βάσει ενός ενιαίου συνόλου αρχών που να μην επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες, ώστε να είναι δυνατή η επίτευξη συγκρίσιμων αποτελεσμάτων.

33 Για τους λογιστικούς σκοπούς του ΕΣΛ 2010, κάθε θεσμική μονάδα, η οποία ορίζεται, κατ' ουσίαν, στο παράρτημα Α, παράγραφοι 1.57 και 2.12, του κανονισμού 549/2013 ως οικονομική οντότητα η οποία χαρακτηρίζεται από αυτονομία σε θέματα λήψης αποφάσεων κατά την άσκηση της κύριας λειτουργίας της, πρέπει να ταξινομείται σε έναν από τους έξι κύριους τομείς που απαριθμούνται στο παράρτημα Α, παράγραφος 1.34, του κανονισμού αυτού, ήτοι τα νοικοκυριά, τη γενική κυβέρνηση, τις χρηματοοικονομικές εταιρίες και τις μη χρηματοοικονομικές εταιρίες, τα ΜΚΙΕΝ και την αλλοδαπή.

34 Για τον καθορισμό του τομέα στον οποίο πρέπει να ταξινομηθεί μια ημεδαπή θεσμική μονάδα η οποία δεν αποτελεί νοικοκυριό, όπως ένα ΜΚΙ, πρέπει να εξακριβώνεται αν πρόκειται για παραγωγό εμπορεύσιμου ή μη εμπορεύσιμου προϊόντος, ώστε να γίνεται διάκριση των οντοτήτων που πρέπει να ταξινομηθούν στις εταιρίες και εκείνων που δεν πρέπει να ταξινομηθούν στις εταιρίες. Όσον αφορά τις μονάδες μη εμπορικού χαρακτήρα, πρέπει να καθορίζεται αν οι μονάδες αυτές ελέγχονται από τη γενική κυβέρνηση ή όχι. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η μονάδα μη εμπορικού χαρακτήρα κατατάσσεται στον τομέα της γενικής κυβέρνησης, ενώ, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, κατατάσσεται στα ΜΚΙΕΝ. Η συγκεκριμένη μέθοδος ταξινόμησης προκύπτει ιδίως από τη συνδυασμένη ερμηνεία των παραγράφων 1.35, 2.34, 2.130, 3.31, 20.05, 20.13 και 20.17 του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013.

35 Η γενική έννοια του «ελέγχου» ορίζεται με παρόμοιο τρόπο στις παραγράφους 1.36, 20.15, 20.18, 20.306 και 20.309 του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, ως η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματος μιας μονάδας ή οντότητας. Η παράγραφος 20.309 του παραρτήματος αυτού, η οποία περιέχεται στο τμήμα του κεφαλαίου 20 που αφορά τον δημόσιο τομέα στον οποίο περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η γενική κυβέρνηση και οι ελεγχόμενες από αυτήν μονάδες ή οντότητες, αναφέρει εννέα γενικούς δείκτες ελέγχου βάσει των οποίων μπορεί να καθοριστεί αν μια εδρεύουσα στην ημεδαπή μονάδα μπορεί να θεωρηθεί ελεγχόμενη από τη γενική κυβέρνηση για τους σκοπούς της ταξινόμησής της στον δημόσιο τομέα, εξυπακουομένου ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 20.310 του εν λόγω παραρτήματος, ορισμένοι από τους εν λόγω δείκτες ενδέχεται κατά περίπτωση να μην ενδείκνυνται για τον σκοπό αυτό.

36 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι ο ορισμός της έννοιας «έλεγχος μιας μονάδας του δημόσιου τομέα που είναι μόνιμος κάτοικος» ο οποίος απαντά στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, του κανονισμού 549/2013, έχει εφαρμογή σε κάθε θεσμική μονάδα, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής της.

37 Το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, του κανονισμού 549/2013 αφορά ειδικότερα το ζήτημα του ελέγχου των ΜΚΙ από τη γενική κυβέρνηση. Σύμφωνα με το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του εν λόγω κανονισμού, «[ω]ς έλεγχος ενός ΜΚΙ ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματός του». Διευκρινίζοντας συγχρόνως ότι μόνη η δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας δεν συνιστά κριτήριο κατάλληλο για να διαπιστωθεί κατά πόσον υπάρχει έλεγχος, η εν λόγω διάταξη καθορίζει πέντε δείκτες ελέγχου οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ώστε να κριθεί αν το ΜΚΙ τελεί υπό δημόσιο έλεγχο. Οι πέντε αυτοί δείκτες περιλαμβάνονται επίσης στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, του κανονισμού 549/2013 με ορισμένες παραλλαγές στη διατύπωση αναλόγως της γλωσσικής απόδοσης. Πρέπει να θεωρηθεί ότι, καθόσον ρυθμίζουν το ίδιο ζήτημα και επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι να προσδιορίσουν τους δείκτες ελέγχου που ισχύουν για τα ΜΚΙ, οι παράγραφοι 2.39 και 20.15 του παραρτήματος αυτού πρέπει, παρά τις εν λόγω παραλλαγές στη διατύπωση, να αλληλοσυμπληρώνονται κατά την ερμηνεία τους και να θεωρούνται μία ενιαία διάταξη.

38 Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, καθόσον το παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, του κανονισμού 549/2013 ορίζει την έννοια του ελέγχου προκειμένου να οριοθετήσει τον δημόσιο τομέα εν γένει και η ενιαία διάταξη των παραγράφων 2.39 και 20.15 ορίζει την ίδια έννοια ούτως ώστε να διακριθούν τα ανήκοντα στη γενική κυβέρνηση ΜΚΙ από εκείνα που δεν ανήκουν σε αυτήν, αμφότεροι οι ορισμοί επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό και μπορούν, ως εκ τούτου, να έχουν εφαρμογή, όσον αφορά τα ΜΚΙ, στις ίδιες οντότητες. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι δύο αυτές διατάξεις

αλληλοσυμπληρώνονται και, ως εκ τούτου, εφαρμόζονται από κοινού και κατά τρόπο εναρμονισμένο προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια μονάδα ανήκει στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα και, συνεπώς, όταν πρόκειται για ΜΚΙ, αν εμπίπτει στον τομέα της γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των παραγράφων 3.31 και 20.13 του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013 ή αν αποτελεί ΜΚΙΕΝ.

39 Για την εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων, πρέπει επομένως να αναλυθεί η περιεχόμενη στις παραγράφους 2.39 και 20.15 του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013 διάταξη, η οποία εφαρμόζεται ειδικότερα στα ΜΚΙ, και να συμπληρωθεί συγχρόνως η ανάλυση αυτή με παραπομπή στην έχουσα γενική εφαρμογή διάταξη της παραγράφου 20.309 του ίδιου παραρτήματος.

Επί του πρώτου ερωτήματος

40 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί η ερμηνεία η οποία πρέπει να δοθεί στην έννοια «δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας» του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.15, του κανονισμού 549/2013.

41 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία της έννοιας αυτής, μεταξύ άλλων, υπό το πρίσμα της εξουσίας της CONI να αναγνωρίζει εθνικές ομοσπονδίες για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, καθώς και να εκδίδει οδηγίες, απευθυνόμενες στις ομοσπονδίες αυτές, σχετικά με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας την οποία ρυθμίζουν.

42 Κατά το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, «[η] δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας δεν είναι κατάλληλη όταν πρόκειται να αποφασισθεί κατά πόσον η γενική κυβέρνηση κατέχει τον έλεγχο μιας μεμονωμένης μονάδας».

43 Από το γράμμα της διάταξης αυτής προκύπτει ότι σκοπός της είναι να μην εκλαμβάνεται ως «έλεγχος» κάθε παρέμβαση μονάδας του δημόσιου τομέα που αποβλέπει στη θέσπιση ή στην εφαρμογή κανονιστικής ρύθμισης βάσει της οποίας όλες οι μονάδες του οικείου τομέα δραστηριοτήτων υπόκεινται αδιακρίτως και κατ' ομοιόμορφο τρόπο σε συνολικούς, ευρείς και αφηρημένους κανόνες ή γενικές κατευθύνσεις.

44 Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι, στις υποθέσεις των κύριων δικών, το άρθρο 16 του νομοθετικού διατάγματος 242/1999, το οποίο ορίζει ότι οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες διέπονται από τις καταστατικές και τις κανονιστικές διατάξεις βάσει των αρχών της εσωτερικής δημοκρατίας και της συμμετοχής όλων στην αθλητική δραστηριότητα υπό συνθήκες ισότητας και σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές αθλητικό δίκαιο, συνιστά τέτοιου είδους δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών, κατά την έννοια του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, η οποία δεν αποτελεί κατάλληλο κριτήριο για να διαπιστωθεί αν η γενική κυβέρνηση ασκεί τον έλεγχό της επί μεμονωμένης μονάδας.

45 Όσον αφορά το εύρος της εξαίρεσης που προβλέπει η ως άνω διάταξη, η εξαίρεση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των προβλεπόμενων στην ίδια διάταξη ειδικών δεικτών ελέγχου, καθώς και εκείνων που προβλέπονται στις λοιπές σχετικές διατάξεις του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, και ειδικότερα στην παράγραφο 20.309 του παραρτήματος αυτού, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως.

46 Συναφώς, αφενός, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τις «διατάξεις των πράξεων εξουσιοδότησης» και τους «άλλο[υς] όρο[υς] της νομιμοποιητικής πράξης, όπως οι υποχρεώσεις που προβλέπονται στο καταστατικό του ΜΚΙ», ο οποίος διαλαμβάνεται, αντιστοίχως, στην παράγραφο 2.39, στοιχείο β', και στην παράγραφο 20.15, στοιχείο β', του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, σε συνδυασμό με

το αντίστοιχο μέρος της παραγράφου 20.309, στοιχείο i, του παραρτήματος αυτού, το οποίο επίσης εφαρμόζεται επί των ΜΚΙΕΝ, καθιστά δυνατή την απόδειξη της ύπαρξης ελέγχου όταν νομοθετική ή κανονιστική διάταξη η οποία διέπει άμεσα ή έμμεσα το οικείο ΜΚΙ ή η πράξη σύστασης του ΜΚΙ προβλέπουν ρυθμιστικές εξουσίες ή δικαιώματα της γενικής κυβέρνησης, απονέμουν νομικές αρμοδιότητες στη γενική κυβέρνηση ή επιβάλλουν υποχρεώσεις στο ΜΚΙ έναντι της κυβέρνησης αυτής, κατά τρόπον ώστε να καθορίζονται βάσει αυτών η γενική πολιτική ή το πρόγραμμα του ΜΚΙ.

47 Ειδικότερα, διαπιστώνεται ότι, με γνώμονα τον εν λόγω δείκτη, μπορεί να αποδειχθεί το ενδεχόμενο ύπαρξης ελέγχου όταν νομοθετική ή κανονιστική διάταξη η οποία διέπει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή τμήμα των ΜΚΙ στον ίδιο τομέα δραστηριότητας παρέχει στη γενική κυβέρνηση την εξουσία να θεσπίζει ή να εφαρμόζει ρύθμιση η οποία, ανεξαρτήτως του γενικού ή λεπτομερούς χαρακτήρα της, είναι ικανή να ασκήσει καθοριστική επιρροή επί της γενικής πολιτικής ή επί του προγράμματος των οικείων ΜΚΙ ή να τα υποχρεώσει στην τήρηση της ρύθμισης αυτής.

48 Αφετέρου, επισημαίνεται ότι το παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο η′, του κανονισμού 549/2013 ρυθμίζει το ζήτημα του «[ελέγχου] μέσων υπερβολικών κανονιστικών ρυθμίσεων». Κατά τη διάταξη αυτή, «[ό]ταν οι κανονιστικές ρυθμίσεις είναι τόσο αυστηρές, ώστε ουσιαστικά να υπαγορεύουν τη γενική πολιτική της επιχείρησης, αποτελούν μια μορφή ελέγχου», «[ο]ι δημόσιες αρχές μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διαθέτουν ισχυρές ρυθμιστικές εξουσίες». Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει επίσης ότι κανονιστική παρέμβαση η οποία, ανεξαρτήτως του γενικού ή λεπτομερούς χαρακτήρα της, έχει τέτοια παρεμβατική φύση ώστε να καθορίζει, de facto, τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα μιας μονάδας ή ακόμη και όλων των μονάδων ενός και του αυτού τομέα δραστηριοτήτων μπορεί να αποτελεί ένδειξη ελέγχου.

49 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η CONI, στο πλαίσιο της εξουσίας της να αναγνωρίζει εθνικές ομοσπονδίες για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, όπως η FIG και η FISE, καθώς και να εκδίδει απευθυνόμενες στις ομοσπονδίες αυτές οδηγίες σχετικές με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας την οποία ρυθμίζουν, αφενός, επιβάλλει ή εφαρμόζει κανονιστική ρύθμιση αποσκοπούσα στην υπαγωγή αδιακρίτως και κατ' ομοιόμορφο τρόπο όλων των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών σε συνολικούς, ευρείς και αφηρημένους κανόνες ή γενικές κατευθύνσεις και, αφετέρου, δεν παρεμβαίνει μέσω υπερβολικών κανονιστικών ρυθμίσεων, καθορίζοντας, στην πράξη, τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των ομοσπονδιών αυτών ή ορισμένων από τις ομοσπονδίες αυτές. Εφόσον κάτι τέτοιο ισχύει, οι εξουσίες αυτές δεν αποτελούν κριτήριο κατάλληλο για να διαπιστωθεί η ύπαρξη ελέγχου επί της FIG και της FISE.

50 Με τις γραπτές παρατηρήσεις της καθώς και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε ότι η εξουσία της CONI να αναγνωρίζει τις εθνικές ομοσπονδίες για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών συνεπάγεται στην πράξη τη δημιουργία μονοπωλιακής κατάστασης στον σχετικό με το επίμαχο άθλημα τομέα, δεδομένου ότι, άπαξ αναγνωριστούν για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών, οι ομοσπονδίες αποκτούν μονοπωλιακή θέση στον οικείο αθλητικό τομέα. Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτού ότι η εξουσία αναγνώρισης την οποία έχει η CONI δεν μπορεί να ενταχθεί στην έννοια «δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών», κατά την έννοια του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 549/2013. Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εξουσία της CONI να εκδίδει απευθυνόμενες στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες οδηγίες σχετικά με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας, καθόσον εκδηλώνεται σε τομέα χαρακτηριζόμενο από μονοπωλιακή κατάσταση, λαμβάνει τη μορφή «δημόσιου ελέγχου», κατά την έννοια του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο η′, του κανονισμού αυτού, ήτοι τη μορφή «ισχυρ[ών] ρυθμιστικ[ών] εξουσ[ιών]» σε τομέα χαρακτηριζόμενο από μονοπωλιακή κατάσταση.

51 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το παράρτημα Α, σημείο 20.309, στοιχείο η′, του κανονισμού 549/2013, «[ο]ι δημόσιες αρχές μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διαθέτουν ισχυρές ρυθμιστικές εξουσίες, ειδικά σε τομείς όπως τα μονοπώλια και οι ιδιωτικοποιημένες υπηρεσίες κοινής ωφελείας, όπου ενυπάρχει στοιχείο δημόσιας υπηρεσίας». Επομένως, η διάταξη αυτή αφορά, μεταξύ άλλων, την

περίπτωση κατά την οποία οι δημόσιες αρχές παρεμβαίνουν με ρυθμιστικές εξουσίες στο πλαίσιο δραστηριότητας μονοπωλίου την οποία ασκεί η οντότητα ως προς την οποία τίθεται το ζήτημα του δημοσίου ελέγχου.

52 Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι, κατ' αρχήν και υπό την επιφύλαξη της σχετικής εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, η εξουσία αναγνώρισης την οποία έχει η CONI ενδέχεται να αποτελεί δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών, κατά την έννοια του ορισμού που υπομνήσθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης. Πράγματι, αφενός, η CONI εφαρμόζει γενική ρύθμιση η οποία έχει εφαρμογή σε κάθε φορέα που επιθυμεί «[να αναγνωριστεί] για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών», ήτοι το άρθρο 15, παράγραφοι 5 και 6, του νομοθετικού διατάγματος 242/1999, και, αφετέρου, η αναγνώριση από την CONI αποτελεί απλώς προκαταρκτικό στάδιο, καθώς το σύνολο των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών αναγνωρίζεται κατ' ομοιόμορφο τρόπο σύμφωνα με τις λεπτομέρειες και τις προϋποθέσεις που προβλέπει η ισχύουσα ιταλική νομοθεσία, εν προκειμένω το προεδρικό διάταγμα 361, της 10ης Φεβρουαρίου 2000. Το γεγονός ότι, μετά την αναγνώρισή τους, οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες κατέχουν μονοπωλιακή θέση στον αθλητικό τομέα του οποίου έχουν την ευθύνη, υπό την έννοια ότι η ενασχόληση με το άθλημα στη δημόσια διάστασή του, δηλαδή η ενασχόληση εντός ενός τυπικού, επίσημου ή αντιπροσωπευτικού πλαισίου, υπόκειται στην αποκλειστική τους εξουσία, αποτελεί στοιχείο που δεν ασκεί επιρροή υπό το πρίσμα του ορισμού που έγινε δεκτός στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης. Πράγματι, η δημιουργία μιας τέτοιας μονοπωλιακής θέσης όσον αφορά τη δημόσια διάσταση της ενασχόλησης με το άθλημα δεν εμπίπτει σε αυτήν καθαυτήν την εξουσία αναγνώρισης ούτε, κατά συνέπεια, στη δημόσια παρέμβαση, αλλά αποτελεί απλώς συνέπεια απορρέουσα αυτομάτως από την άσκηση της εν λόγω εξουσίας και παρέμβασης, καθόσον η ανάθεση της δημόσιας διάστασης ενός αθλήματος σε ορισμένη οντότητα σημαίνει κατ' ανάγκην ότι η οντότητα αυτή έχει το συγκεκριμένο μονοπώλιο, με σαφώς καθορισμένο περιεχόμενο.

53 Πάντως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να βεβαιωθεί στη συνέχεια, λαμβανομένου υπόψη του εν τοις πράγμασι μονοπωλίου που φαίνεται ότι έχουν οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες στον αθλητικό τομέα του οποίου έχουν την ευθύνη, ότι η CONI δεν διαθέτει, ιδίως λόγω της εξουσίας της να απευθύνει στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες οδηγίες σχετικές με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας, «ισχυρές ρυθμιστικές εξουσίες», κατά την έννοια των δεικτών ελέγχου του παραρτήματος Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο β', παράγραφος 20.15, στοιχείο β', και παράγραφος 20.309, στοιχείο η', του κανονισμού 549/2013, οι οποίες της επιτρέπουν να υπαγορεύει, στην πράξη, τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των ομοσπονδιών αυτών.

54 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η φράση «δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας», η οποία απαντά στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει κάθε παρέμβαση μονάδας του δημόσιου τομέα η οποία θεσπίζει ή εφαρμόζει κανονιστική ρύθμιση αποσκοπούσα στην υπαγωγή, αδιακρίτως και κατ' ομοιόμορφο τρόπο, όλων των μονάδων του οικείου τομέα δραστηριοτήτων σε συνολικούς, ευρείς και αφηρημένους κανόνες ή γενικές κατευθύνσεις, χωρίς όμως η ρύθμιση αυτή να μπορεί, ιδίως από την «υπερβολική» φύση ή τον «υπερβολικό» χαρακτήρα της, κατά την έννοια του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο η', του κανονισμού 549/2013, να υπαγορεύει, στην πράξη, τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των μονάδων του οικείου τομέα δραστηριοτήτων.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

55 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στην έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» ενός ΜΚΙ κατά το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013.

56 Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί η ερμηνεία της έννοιας αυτής υπό το πρίσμα των διαφόρων εξουσιών που έχουν μονάδες του δημόσιου τομέα, όπως η CONI, έναντι των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι κλίνει προς την άποψη ότι η έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» μιας θεσμικής μονάδας όπως είναι τα ΜΚΙ πρέπει να νοείται ως η ικανότητα της γενικής κυβέρνησης «να κατευθύνει, να δεσμεύει και να καθορίζει τη συνολική τρέχουσα διαχείριση της θεσμικής μονάδας. Συνεπώς, έλεγχος ο θα υφίσταται μόνον εφόσον υπάρχει πραγματική και συγκεκριμένη ικανότητα του ελέγχοντος δημόσιου φορέα να παρέμβει στη διαχείριση της ελεγχόμενης οντότητας».

57 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 37 της παρούσας απόφασης, το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013 ορίζει ότι «[ω]ς έλεγχος ενός ΜΚΙ ορίζεται η ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματός του». Η παράγραφος 2.39 και η παράγραφος 20.15, τρίτη περίοδος, του παραρτήματος Α του κανονισμού αυτού αναφέρουν πέντε δείκτες ελέγχου οι οποίοι πρέπει να συνεκτιμώνται προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα ΜΚΙ τελεί υπό δημόσιο έλεγχο.

58 Συναφώς, επισημαίνεται ότι από το γράμμα του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.15, πρώτη και πέμπτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, το οποίο αναφέρεται στην ικανότητα καθορισμού σε σημαντικό βαθμό της γενικής πολιτικής ή του προγράμματος των ΜΚΙ, προκύπτει ότι ο όρος «ικανότητα» στην απόδοση της ανωτέρω διάταξης στην ελληνική γλώσσα πρέπει να νοείται, όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, υπό τη γενική έννοια της «δυνατότητας», της «εξουσίας» υπό ευρεία έννοια ή της «ευχέρειας». Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται εξάλλου από διάφορες γλωσσικές αποδόσεις των παραγράφων του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013 σχετικά με τον ορισμό της έννοιας του «ελέγχου» οι οποίες χρησιμοποιούν εναλλακτικώς και αδιακρίτως τους όρους «εξουσία» [όπως η απόδοση της παραγράφου 20.15 στη γαλλική γλώσσα («pouvoir»)], «ικανότητα» [όπως η απόδοση της παραγράφου 1.36 στην ισπανική γλώσσα («capacidad»), στη γερμανική γλώσσα («Fähigkeit»), στην αγγλική γλώσσα («ability»), στη γαλλική γλώσσα («capacité») ή στην ιταλική γλώσσα («capacità»)], «ευχέρεια» [όπως η απόδοση των παραγράφων 20.306 και 20.310 στην ολλανδική γλώσσα («vermogen»)], «δικαίωμα» [όπως η απόδοση των παραγράφων 20.306 και 20.310 στη ρουμανική γλώσσα («abilitatea»)] ή «δυνατότητα» [όπως η απόδοση της παραγράφου 20.310 στη γερμανική γλώσσα («Möglichkeit»)].

59 Η ερμηνεία που έγινε δεκτή στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης απορρέει επίσης από τον σκοπό επί του οποίου στηρίζεται το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού αυτού, ήτοι ότι ο έλεγχος ενός ΜΚΙ από τη γενική κυβέρνηση αποδεικνύεται εφόσον η γενική κυβέρνηση είναι σε θέση, δηλαδή έχει την ικανότητα, τη δυνατότητα ή την ευχέρεια, να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα του ΜΚΙ. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, από συστηματικής άποψης, το παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο στ′, του κανονισμού 549/2013 αποσαφηνίζει περαιτέρω την έννοια «ικανότητα καθορισμού» θεωρώντας ότι η άσκηση ελέγχου μπορεί να συνίσταται σε «κυριαρχούσα επιρροή».

60 Απεναντίας, οι έννοιες «γενική πολιτική» και «πρόγραμμα» δεν μπορούν να θεωρηθούν, αντιθέτως προς τις εκτιμήσεις του αιτούντος δικαστηρίου, ότι αφορούν μόνο τη «συνολική τρέχουσα διαχείριση της θεσμικής μονάδας».

61 Η διαπίστωση αυτή προκύπτει ιδίως από την ανάλυση των δεικτών ελέγχου που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α, παράγραφοι 2.39, 20.15 και 20.309, του κανονισμού 549/2013. Σκοπός των δεικτών αυτών είναι να διευκρινίσουν και να επεξηγήσουν την έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» των ΜΚΙ, δίνοντας έμφαση σε εκείνες τις πτυχές που είναι ικανές να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό τον καθορισμό και τον προσανατολισμό της συνολικής στρατηγικής του ΜΚΙ, όπως το γεγονός ότι η γενική κυβέρνηση δύναται να διορίζει τους αρμοδίους του ΜΚΙ ή να υπάγει το ΜΚΙ σε ορισμένες υποχρεώσεις, να δεσμεύεται από συμβατικές συμφωνίες με το ΜΚΙ ή ακόμη να το χρηματοδοτεί ή να εκτίθεται σε κινδύνους συνδεόμενους με τη δραστηριότητά του.

62 Συγκεκριμένα, πρώτον, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τον «διορισμό αρμοδίων», που διαλαμβάνεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο α′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο α′, του κανονισμού 549/2013, αντιστοιχεί στο χωρίο της παραγράφου 20.309, στοιχείο α′, του παραρτήματος αυτού σχετικά με τον διορισμό των αρμοδίων, κριτήριο επίσης λυσιτελές όσον αφορά τα ΜΚΙ.

63 Ο εν λόγω δείκτης παρέχει τη δυνατότητα να διαπιστωθεί η ύπαρξη ελέγχου του ΜΚΙ όταν, όπως προκύπτει από το παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο α′, του κανονισμού 549/2013, η «πλειοψηφία» των προσώπων που έχουν το καθήκον διεύθυνσης και διαχείρισης της οικείας οντότητας και, ως εκ τούτου, καθορισμού και επηρεασμού της γενικής πολιτικής και του προγράμματός της, όπως είναι τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή τα μέλη των διευθυντικών οργάνων, διορίζεται από τη γενική κυβέρνηση.

64 Δεύτερον, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τις «διατάξεις των πράξεων εξουσιοδότησης» ή «άλλο[ους] όρο[υς] της νομιμοποιητικής πράξης, όπως [τις] υποχρεώσεις που προβλέπονται στο καταστατικό του ΜΚΙ», που διαλαμβάνεται, αντιστοίχως, στην παράγραφο 2.39, στοιχείο β′, και στην παράγραφο 20.15, στοιχείο β′, του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, αντιστοιχεί στα διάφορα παραδείγματα τα οποία μνημονεύονται στην παράγραφο 20.309, στοιχεία α′ έως γ′ και ζ′ έως θ′, του παραρτήματος αυτού, καθόσον τα παραδείγματα αυτά αποτελούν κριτήρια κατάλληλα όσον αφορά τα ΜΚΙ και σχετίζονται με άλλα ζητήματα πέραν του διορισμού των αρμοδίων, στον οποίο αναφέρεται ο μνημονευόμενος στις δύο προηγούμενες σκέψεις δείκτης ελέγχου.

65 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, ειδικότερα από τον συνδυασμό της παραγράφου 2.39, στοιχείο β′, της παραγράφου 20.15, στοιχείο β′, και της παραγράφου 20.309, στοιχείο i, του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, με τον εν λόγω δείκτη μπορεί να διαπιστωθεί το ενδεχόμενο ύπαρξης ελέγχου όταν η ιδρυτική πράξη του ΜΚΙ, ή άλλη νομοθετική ή κανονιστική διάταξη διέπουσα άμεσα ή έμμεσα το οικείο ΜΚΙ, προβλέπει ρυθμιστικές εξουσίες ή δικαιώματα της γενικής κυβέρνησης, παρέχει νομικές αρμοδιότητες ή επιβάλλει στο ΜΚΙ υποχρεώσεις έναντί της κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι σκοποί, οι δραστηριότητες και οι επιχειρησιακές πτυχές του ΜΚΙ και, ως εκ τούτου, «η γενική πολιτική του ή το πρόγραμμά του» να περιορίζονται.

66 Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, δυνάμει του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχεία α′ έως γ′ και ζ′ έως θ′, του κανονισμού 549/2013, όσον αφορά τους κανόνες που παρέχουν στη γενική κυβέρνηση την εξουσία άρνησης του διορισμού ή απομάκρυνσης της πλειονότητας των στελεχών, διορισμού, απομάκρυνσης ή άρνησης του διορισμού της πλειονότητας των μελών των κυρίων οργάνων του ΜΚΙ, καθώς και διορισμού ή άρνησης του διορισμού ή απομάκρυνσης σημαντικών μελών του προσωπικού, έγκρισης των προϋπολογισμών, παρεμπόδισης του ΜΚΙ να μεταβάλει το καταστατικό του, να διαλυθεί, να περατώσει τη σχέση του με τον δημόσιο τομέα, επιβολής της υποχρέωσης στο ΜΚΙ να ζητεί την έγκριση της δημόσιας διοίκησης προκειμένου να λάβει δάνεια ή, όπως προκύπτει από τη σκέψη 47 της παρούσας απόφασης, όσον αφορά τους κανόνες που παρέχουν στη γενική κυβέρνηση ισχυρές ρυθμιστικές εξουσίες παρέμβασης.

67 Τρίτον, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τις «συμβατικές συμφωνίες», που διαλαμβάνεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο γ′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο γ′, του κανονισμού 549/2013, αντιστοιχεί στον δείκτη ελέγχου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο ζ′, του κανονισμού αυτού, ο οποίος επίσης αποτελεί κατάλληλο κριτήριο όσον αφορά τα ΜΚΙ. Μολονότι, στην πραγματικότητα, ο δείκτης ελέγχου του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο στ′, του εν λόγω κανονισμού θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ότι συνδέεται με τον δείκτη του παραρτήματος Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο γ′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο γ′, του ίδιου κανονισμού, διαπιστώνεται ότι τα παραδείγματα που δίδονται στις εν λόγω διατάξεις, στον βαθμό που αναφέρονται σε κατάσταση χαρακτηριζόμενη κυρίως από πωλήσεις και από την ύπαρξη πελατών, δεν είναι κατάλληλα κριτήρια όσον αφορά ΜΚΙ όπως η FIG και η FISE.

68 Ο δείκτης σχετικά με τις συμβατικές συμφωνίες, όπως αυτός ορίζεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, καθιστά δυνατή την απόδειξη της ύπαρξης ελέγχου όταν οι όροι που απορρέουν από συμβατική συμφωνία συναφθείσα μεταξύ της γενικής κυβέρνησης και ενός ΜΚΙ, για παράδειγμα, μια σύμβαση δανείου, προβλέπουν, υπέρ της πρώτης, δικαιώματα δυνάμει των οποίων μπορεί να καθορίζει τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα του ΜΚΙ, παραδείγματος χάριν, όπως προκύπτει από το παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 549/2013, αυστηρότερο έλεγχο όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης πιστώσεων από εκείνον που κατά κανόνα θα επιβαλλόταν από μια τράπεζα σε μια οντότητα του ιδιωτικού δικαίου.

69 Τέταρτον, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τον «βαθμό χρηματοδότησης», που διαλαμβάνεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, του κανονισμού 549/2013, αντιστοιχεί στην τελευταία περίοδο της παραγράφου 20.309, στοιχείο θ′, του παραρτήματος αυτού, η οποία επίσης αποτελεί κατάλληλο κριτήριο όσον αφορά τα ΜΚΙ.

70 Ο εν λόγω δείκτης καθιστά δυνατή την απόδειξη ύπαρξης ελέγχου όταν το ΜΚΙ, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό της παραγράφου 20.15, πέμπτη περίοδος, και της παραγράφου 20.309, στοιχείο θ′, τελευταία περίοδος, του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου, σχεδόν εξ ολοκλήρου ή κατά κύριο λόγο από τη γενική κυβέρνηση, εκτός και αν οι διενεργούμενοι έλεγχοι επί της χρηματοδοτικής ροής δεν είναι επαρκώς περιοριστικοί για να επηρεάζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα του ΜΚΙ και το ΜΚΙ εξακολουθεί, ως εκ τούτου, να καθορίζει την πολιτική ή πρόγραμμά του.

71 Πέμπτον, ο δείκτης ελέγχου σχετικά με τον «βαθμό έκθεσης της γενικής κυβέρνησης σε κίνδυνο» ή την «έκθεση σε επιχειρηματικό κίνδυνο», που περιλαμβάνεται αντίστοιχα στην παράγραφο 2.39, στοιχείο ε′, και στην παράγραφο 20.15, στοιχείο ε′, του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, αντιστοιχεί, εν μέρει, στην παράγραφο 20.309, στοιχείο ζ′, του παραρτήματος αυτού, που επίσης αποτελεί κατάλληλο κριτήριο όσον αφορά τα ΜΚΙ.

72 Με τον εν λόγω δείκτη μπορεί να διαπιστωθεί η δυνατότητα ύπαρξης ελέγχου όταν η γενική κυβέρνηση ενδέχεται να εκτεθεί στους κινδύνους που συνδέονται με τη δραστηριότητα του ΜΚΙ ή όταν είναι αρμόδια να λαμβάνει μέτρα έναντι του ΜΚΙ προκειμένου να προστατευθεί από την έκθεσή της σε τέτοιους κινδύνους.

73 Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτει ότι τα κατάλληλα κριτήρια προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη δημόσιου ελέγχου επί του ΜΚΙ σχετίζονται όχι με το καθήκον διαχείρισης και διοίκησης μιας οντότητας ή διασφάλισης της παρακολούθησης των τρεχουσών υποθέσεων, αλλά με την οριοθέτηση ή τον καθορισμό των σκοπών της οντότητας, των δραστηριοτήτων και των επιχειρησιακών πτυχών της, καθώς και των στρατηγικών προσανατολισμών και των κατευθυντήριων οδηγιών που πρόκειται να ακολουθήσει η οντότητα κατά την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων.

74 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από το γράμμα του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχεία γ′ και θ′, του κανονισμού αυτού, όπου μνημονεύονται διάφορες πτυχές συνδεόμενες με την έννοια της «γενικής πολιτικής», μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται, στο στοιχείο γ′, «η αμοιβή του ανώτερου προσωπικού και η επιχειρηματική στρατηγική» καθώς και, στο σημείο θ′, οι «δραστηρι[ότητες], στόχ[οι] και επιχειρησιακ[ές] πτυχ[ές]» της οικείας οντότητας.

75 Επιπλέον, όπως υποστήριξε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, τυχόν συρρίκνωση των εννοιών της «γενικής πολιτικής» και του «προγράμματος» μόνο στην έννοια της «διαχείρισης» θα καθιστούσε άνευ περιεχομένου τη διαχειριστική αυτοτέλεια και την αυτονομία σε θέματα λήψης αποφάσεων οι οποίες, εξ ορισμού, αναγνωρίζονται με το παράρτημα Α, παράγραφος 2.12, του κανονισμού 549/2013 στις θεσμικές μονάδες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΕΣΛ 2010. Επομένως, μια τέτοια μονάδα, καίτοι διαθέτει αυτονομία στη λήψη αποφάσεων κατά την άσκηση της κύριας λειτουργίας της, μπορεί, παρά ταύτα, να υπόκειται στον δημόσιο έλεγχο, κατά την έννοια του ΕΣΛ 2010.

76 Επισημαίνεται συναφώς ότι, στην Ιταλία, οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, όπως η FIG και η FISE, έχουν, δυνάμει του άρθρου 20, παράγραφος 4, του καταστατικού της CONI, στο πλαίσιο της αρχής της αυτοτέλειας του αθλητικού δικαίου που αναγνωρίζεται από το άρθρο 1 του νομοθετικού διατάγματος 220, της 19ης Αυγούστου 2003, «τεχνική, οργανωτική και διαχειριστική αυτοτέλεια […] υπό τον έλεγχο της CONI», η δε αυτοτέλεια αυτή αποτυπώνεται σαφώς στις διατάξεις των καταστατικών των δύο αυτών ομοσπονδιών, όπως προκύπτει από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως.

77 Κατά συνέπεια, το ζήτημα του ελέγχου θεσμικών μονάδων, όπως είναι η FIG και η FISE, από φορέα της γενικής κυβέρνησης, όπως είναι η CONI, δεν μπορεί να συνδέεται με το κατά πόσον η γενική κυβέρνηση ασκεί αποφασιστική επιρροή στη διαχείριση ή στην ικανότητα λήψης αποφάσεων της θεσμικής ενότητας, η οποία έχει, εξ ορισμού, πλήρη αυτονομία στον τομέα αυτό, αλλά αφορά τον προσδιορισμό του κατά πόσον ο εν λόγω φορέας είναι σε θέση, παρά την ύπαρξη τέτοιας αυτονομίας, να διευθύνει και να ασκεί μορφές καταναγκασμού επί της μονάδας στο πλαίσιο αυτού καθαυτόν του καθορισμού και της υλοποίησης των σκοπών, δραστηριοτήτων και στρατηγικών κατευθύνσεών της.

78 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» ενός ΜΚΙ, κατά το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, νοείται ως η ικανότητα φορέα της γενικής κυβέρνησης να ασκεί, με γνώμονα τους δείκτες ελέγχου του παραρτήματος Α, παράγραφος 2.39, στοιχεία α′ έως ε′, και παράγραφος 20.15, στοιχεία α′ έως ε′, του κανονισμού 549/2013, καθώς και τους αντίστοιχους δείκτες ελέγχου που ισχύουν για τα ΜΚΙ του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, του ίδιου κανονισμού, πραγματική και ουσιαστική επιρροή στον καθορισμό και στην υλοποίηση των σκοπών, των δραστηριοτήτων και των επιχειρησιακών πτυχών του ΜΚΙ, καθώς και των στρατηγικών προσανατολισμών και των κατευθυντήριων οδηγιών που πρόκειται να ακολουθήσει το ΜΚΙ κατά την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων.

79 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν οι εξουσίες της CONI έναντι της FIG και της FISE μπορούν να συνιστούν «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» των ομοσπονδιών αυτών, κατά την έννοια του ορισμού αυτού.

80 Συναφώς, όσον αφορά, πρώτον, την εξουσία διορισμού των ελεγκτών στους οποίους ανατίθεται η εκπροσώπηση της CONI στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, διαπιστώνεται, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων στις σκέψεις 62 και 63 της παρούσας απόφασης, ότι η εξουσία αυτή δεν μπορεί να συνδεθεί με τον δείκτη ελέγχου σχετικά με τον «διορισμό αρμοδίων», στο μέτρο που, εξ ορισμού, οι ελεγκτές δεν θεωρούνται «αρμόδιοι» και δεν είναι σε θέση να καθορίσουν τη «γενική πολιτική και το πρόγραμμα» μιας οντότητας, κατά την έννοια του ορισμού που έγινε δεκτός στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης.

81 Όσον αφορά, δεύτερον, τις εξουσίες που απορρέουν από τα άρθρα 6 και 7 του καταστατικού της CONI, επισημαίνεται ότι οι περισσότερες εξ αυτών συνδέονται με τον δείκτη ελέγχου σχετικά με τις «διατάξεις των πράξεων εξουσιοδότησης» και τους «άλλο[ους] όρο[υς] της νομιμοποιητικής πράξης, όπως [τις] υποχρεώσεις που προβλέπονται στο καταστατικό του ΜΚΙ», όπως αυτός ερμηνεύθηκε στις σκέψεις 64 έως 66 της παρούσας απόφασης. Το ίδιο ισχύει, μεταξύ άλλων, και ως προς την εξουσία της CONI να εγκρίνει τον προϋπολογισμό, τα συνδεδεμένα προγράμματα δραστηριοτήτων και τον ετήσιο ισολογισμό των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, να ελέγχει τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες όσον αφορά τις δημόσιες πτυχές, να εγκρίνει «για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών» τα καταστατικά, τις διατάξεις για την εφαρμογή των καταστατικών, τους κανονισμούς της αθλητικής δικαιοσύνης και τους κανονισμούς αντιντόπινγκ των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, και, εφόσον απαιτείται, να προτείνει τις αναγκαίες τροποποιήσεις στα κείμενα αυτά, να ορίζει τους ελεγκτές στους οποίους ανατίθεται η εκπροσώπησή της στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, να θέτει υπό εποπτεία τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες σε περίπτωση σοβαρών διαχειριστικών παρατυπιών ή σοβαρών παραβάσεων του αθλητικού δικαίου από τα διευθυντικά όργανα, να καθορίζει τα κριτήρια και τον τρόπο άσκησης του ελέγχου της CONI επί των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, να καθορίζει, προς διασφάλιση της

τακτικής διοργάνωσης αθλητικών πρωταθλημάτων, τα κριτήρια και τον τρόπο άσκησης του ελέγχου των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών επί των συνδεδεμένων αθλητικών εταιριών και του ελέγχου υποκατάστασης από την CONI σε περίπτωση αδυναμίας, να καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται τα καταστατικά των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών προκειμένου οι ομοσπονδίες αυτές να αναγνωριστούν για την επιδίωξη αθλητικών σκοπών ή να εγκρίνει τον αθλητικό κώδικα τον οποίον οφείλουν να τηρούν όλες οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες. Το ίδιο ισχύει επίσης, όπως προκύπτει από τη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, και ως προς την εξουσία της CONI να εκδίδει οδηγίες απευθυνόμενες στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες σχετικά με την άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας την οποία ρυθμίζουν, εφόσον, κατόπιν του ελέγχου από το αιτούν δικαστήριο υπό το πρίσμα της απάντησης του Δικαστηρίου επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, η εξουσία αυτή μπορεί να συνδεθεί με τον υπό κρίση δείκτη ελέγχου.

82 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει ως προς κάθε μία από τις εξουσίες αυτές αν, παρά την τεχνική, οργανωτική και διαχειριστική αυτοτέλεια που αναγνωρίζεται σε εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες όπως η FIG και η FISE και αποτυπώνεται στα καταστατικά των ομοσπονδιών αυτών, η CONI είναι σε θέση να ασκεί πραγματική και ουσιαστική επιρροή επί της γενικής πολιτικής ή του προγράμματος των εν λόγω ομοσπονδιών, κατά την έννοια του ορισμού που έγινε δεκτός στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης, ή αν το αποτέλεσμα των εξουσιών αυτών περιορίζεται απλώς, όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, σε εξουσίες «τυπικής και εξωτερικής εποπτείας» οι οποίες, όπως μια εποπτεία εντελώς δευτερεύουσας σημασίας, δεν επηρεάζουν κατά τρόπο καθοριστικό τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμά τους.

83 Προς τούτο, το αιτούν δικαστήριο οφείλει, μεταξύ άλλων, να ελέγξει αν οι εξουσίες έγκρισης των προϋπολογισμών και των ισολογισμών, καθώς και τροποποίησης των καταστατικών των ομοσπονδιών, οι οποίες μνημονεύονται ρητώς ως παράδειγμα στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο θ′, του κανονισμού 549/2013, ισοδυναμούν με παροχή στην CONI ενός απλού δικαιώματος παρακολούθησης ή, αντιθέτως, δυνατότητας σημαντικού επηρεασμού όσον αφορά τον καθορισμό και την υλοποίηση των σκοπών της FIG και της FISE, των δραστηριοτήτων των εν λόγω ομοσπονδιών και των σχετικών επιχειρησιακών πτυχών τους, καθώς και των στρατηγικών προσανατολισμών και των κατευθυντήριων οδηγιών που πρόκειται να ακολουθήσουν οι εν λόγω ομοσπονδίες κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

84 Επίσης, το αιτούν δικαστήριο πρέπει, ενδεχομένως, να εξακριβώσει κατά πόσον η ικανότητα της CONI να καθορίζει τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα της FIG και της FISE είναι πραγματική και μόνιμη, υπό την έννοια ότι δεν πρέπει να ασκείται μόνον προσωρινώς σε εξαιρετικές καταστάσεις, όπως φαίνεται να συμβαίνει στην περίπτωση της θέσης των ομοσπονδιών υπό την εποπτεία της CONI σε περίπτωση σοβαρών παρατυπιών ή παραβάσεων του αθλητικού δικαίου από τα διευθυντικά όργανα.

85 Τρίτον, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται επίσης να εξακριβώσει αν οι εκτιθέμενοι στις σκέψεις 67 και 68, καθώς και στις σκέψεις 71 και 72 της παρούσας απόφασης δείκτες ελέγχου, οι οποίοι αφορούν, αντιστοίχως, τις συμβατικές συμφωνίες και την έκθεση σε κινδύνους, είναι λυσιτελείς στις υποθέσεις των κύριων δικών και αν, ενδεχομένως, συμβάλλουν στη διαπίστωση της ύπαρξης δημόσιου ελέγχου. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εξακριβώσει αν, πρώτον, συνήφθησαν συμφωνίες μεταξύ, αφενός, της CONI ή οποιουδήποτε άλλου φορέα της γενικής κυβέρνησης και, αφετέρου, της FIG ή της FISE και, ενδεχομένως, αν, δυνάμει του περιεχομένου των συμφωνιών αυτών και των τυχόν δικαιωμάτων που παρέχονται στην CONI ή στον φορέα της γενικής κυβέρνησης, οι συγκεκριμένες συμφωνίες τούς παρέχουν δικαιώματα ελέγχου δυνάμενα να καθορίζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα της FIG ή της FISE, σύμφωνα με τον ορισμό που παρατίθεται στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εξακριβώσει αν η CONI ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας της γενικής κυβέρνησης ενδέχεται να εκτεθούν στους κινδύνους που συνδέονται με τη δραστηριότητα εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών όπως η FIG και η FISE ή αν μπορούν, προκειμένου να προστατευθούν από την πιθανή έκθεσή τους σε τέτοιους κινδύνους, να λαμβάνουν έναντι των

ομοσπονδιών αυτών μέτρα τα οποία τους παρέχουν δικαιώματα δυνάμενα να καθορίζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των ομοσπονδιών αυτών, κατά την έννοια του ορισμού που έγινε δεκτός στη σκέψη 78 της παρούσας απόφασης.

86 Όσον αφορά, τέταρτον, τον δείκτη ελέγχου που εκτίθεται στις σκέψεις 69 και 70 της παρούσας απόφασης, ο δείκτης αυτός θα εξεταστεί στις σκέψεις 91 επ. της παρούσας απόφασης.

87 Πρέπει εξάλλου να διευκρινιστεί ότι η ανάλυση των διαφόρων δεικτών ελέγχου που αναφέρονται στις σκέψεις 80 έως 86 της παρούσας απόφασης πρέπει να γίνει στο πλαίσιο συνολικής εκτίμησης, σύμφωνα με τους κανόνες του παραρτήματος Α, παράγραφος 2.39, τελευταία περίοδος, παράγραφος 20.15, πέμπτη έως όγδοη περίοδος, και παράγραφος 20.310, του κανονισμού 549/2013. Από τους κανόνες αυτούς προκύπτει ότι, ακόμη και αν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένας μόνο δείκτης αρκεί για τη διαπίστωση της ύπαρξης ελέγχου, εντούτοις, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η ύπαρξη του ελέγχου θα αναδειχθεί από την εφαρμογή του συνόλου των δεικτών, καθόσον ορισμένοι δείκτες ενδέχεται να μην είναι κατάλληλοι αναλόγως της επίμαχης κατάστασης, και ότι, όπως απορρέει από τη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης, ο δείκτης σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης μπορεί να μην είναι καθοριστικός. Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προβεί σε συνολική εκτίμηση υπό το πρίσμα των ως άνω κανόνων, διευκρινιζομένου ότι μια τέτοια συνολική εκτίμηση καταλήγει ως εκ της φύσεώς της, σύμφωνα με το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 549/2013, σε «απόφαση κρίσεως».

88 Στο πλαίσιο αυτής της «[αποφάσεως] κρίσεως», το αιτούν δικαστήριο πρέπει επίσης να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η ταυτόχρονη συνδρομή πολλών ενδεικτικών στοιχείων ικανών να τεκμηριώσουν την ύπαρξη ελέγχου στο πλαίσιο ενός και μόνο δείκτη δεν αποκλείεται να αρκεί για τη διαπίστωση ύπαρξης ελέγχου υπό το πρίσμα αυτού και μόνον του δείκτη. Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι πολλές από τις εξουσίες της CONI εμπίπτουν στον δείκτη ελέγχου σχετικά με τις «διατάξεις των πράξεων εξουσιοδότησης» και τους ««άλλο[ους] όρο[υς] της νομιμοποιητικής πράξης, όπως [τις] υποχρεώσεις που προβλέπονται στο καταστατικό του ΜΚΙ». Επομένως, σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο κρίνει, κατόπιν της συνολικής εκτίμησης την οποία οφείλει να πραγματοποιήσει, ότι οι εξουσίες αυτές ή μεγάλο μέρος τους είναι δηλωτικές της ύπαρξης ελέγχου, οφείλει περαιτέρω να εξακριβώσει αν ο εν λόγω δείκτης ελέγχου αρκεί, αφ' εαυτού, για την απόδειξη του ελέγχου.

89 Όσον αφορά την επισήμανση του αιτούντος δικαστηρίου ότι οι ιταλικές εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες ασκούν επιρροή στη δραστηριότητα της CONI λόγω της πλειοψηφικής συμμετοχής τους στα κύρια συλλογικά αποφασιστικά όργανά της, όπως είναι το εθνικό συμβούλιο ή η εθνική επιτροπή, υπογραμμίζεται ότι το γεγονός αυτό είναι λυσιτελές μόνον εφόσον μπορεί να αποδειχθεί ότι εκάστη των ομοσπονδιών, θεωρούμενη μεμονωμένα, είναι σε θέση να ασκήσει σημαντική επιρροή στον δημόσιο έλεγχο που ασκεί η CONI έναντί της κατά τρόπο ώστε να αντισταθμίσει τον έλεγχο αυτό, παρά την επιρροή των λοιπών αθλητικών ομοσπονδιών οι οποίες τελούν σε ανάλογη κατάσταση, και επομένως να ανακτήσει τον έλεγχο της γενικής πολιτικής και του προγράμματός της. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, εφόσον απαιτηθεί, ότι τούτο ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

90 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» ενός ΜΚΙ, κατά το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, πρέπει να νοηθεί ως η ικανότητα φορέα της γενικής κυβέρνησης να ασκεί, κατά τρόπο διαρκή και μόνιμο, πραγματική και ουσιαστική επιρροή στον καθορισμό και την υλοποίηση των σκοπών, των δραστηριοτήτων και των επιχειρησιακών πτυχών του ΜΚΙ, καθώς και των στρατηγικών προσανατολισμών και των κατευθυντήριων οδηγιών που πρόκειται να ακολουθήσει το ΜΚΙ κατά την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων. Σε υποθέσεις όπως αυτές των κύριων δικών, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει, υπό το πρίσμα των δεικτών ελέγχου που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχεία α′ έως ε′, και παράγραφος 20.15, στοιχεία α′ έως ε′, του κανονισμού 549/2013, καθώς και υπό το πρίσμα των αντίστοιχων δεικτών ελέγχου που ισχύουν για τα

ΜΚΙ, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, του κανονισμού αυτού, αν φορέας της γενικής κυβέρνησης, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνική ολυμπιακή επιτροπή, ασκεί δημόσιο έλεγχο επί των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών που έχουν συσταθεί με τη μορφή ΜΚΙ, όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών, προβαίνοντας προς τούτο σε συνολική εκτίμηση η οποία καταλήγει ως εκ της φύσεώς της σε απόφαση κρίσης, σύμφωνα με το παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, τελευταία περίοδος, παράγραφος 20.15, πέμπτη έως όγδοη περίοδος, και παράγραφος 20.310 του εν λόγω κανονισμού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

91 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι συνδρομές τις οποίες καταβάλλουν τα μέλη ΜΚΙ ιδιωτικού δικαίου, όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, μπορούν να ληφθούν υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί αν ασκείται δημόσιος έλεγχος και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν οι συνδρομές αυτές, οι οποίες αποτελούν το κύριο μέρος των εσόδων του ΜΚΙ, πρέπει να θεωρηθούν στοιχείο δημόσιας ή ιδιωτικής χρηματοδότησης.

92 Σημειώνεται προκαταρκτικώς ότι το αιτούν δικαστήριο διατυπώνει το ερώτημά του παραπέμποντας όχι μόνο στην παράγραφο 20.15 του παραρτήματος Α του κανονισμού 549/2013, αλλά και στις παραγράφους 4.125 και 4.126 του παραρτήματος αυτού.

93 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις του παραρτήματος Α, παράγραφοι 4.125 και 4.126, του κανονισμού 549/2013 είναι άνευ σημασίας για την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα. Συγκεκριμένα, μοναδικός σκοπός των διατάξεων αυτών, οι οποίες περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 4 του παραρτήματος αυτού σχετικά με τις «διανεμητικές συναλλαγές», δηλαδή τις πράξεις κατανομής της προστιθεμένης αξίας που δημιουργείται από την παραγωγή και τις πράξεις αναδιανομής του πλούτου και των εισοδημάτων, είναι ο καθορισμός και η αποσαφήνιση της έννοιας «τρέχουσες μεταβιβάσεις προς ΜΚΙΕΝ», με τη συμπερίληψη σε αυτές, μεταξύ άλλων, των «τακτικ[ών] συνδρομ[ών] που καταβάλλουν τα νοικοκυριά σε […] αθλητικούς […] οργανισμούς». Πέραν του ότι η έννοια αυτή δεν συνδέεται με το ζήτημα του δημοσίου ελέγχου, διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν έχουν εφαρμογή στο σύνολο των ΜΚΙ, αλλά μόνο στα ΜΚΙΕΝ, δηλαδή σε θεσμικές μονάδες που ταξινομούνται στον ιδιωτικό τομέα κατόπιν της διαπίστωσης ότι δεν ελέγχονται από τη γενική κυβέρνηση. Επομένως, οι επίμαχες διατάξεις αφορούν μονάδες ως προς τις οποίες δεν τίθεται ζήτημα δημοσίου ελέγχου και ρυθμίζουν μια πτυχή όλως διαφορετική από το ζήτημα του ελέγχου.

94 Επομένως, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να αναλυθεί μόνον υπό το πρίσμα του δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης, ο οποίος ρυθμίζεται, όπως προκύπτει από τη σκέψη 69 της παρούσας απόφασης, από το παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.309, στοιχείο θ′, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 549/2013.

95 Όσον αφορά, πρώτον, το κατά πόσον οι συνδρομές των μελών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο του δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης προκειμένου να διαπιστωθεί αν ασκείται δημόσιος έλεγχος, επισημαίνεται ότι ο δείκτης περί του οποίου γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης επιβάλλει να αποδεικνύεται, ως προαπαιτούμενο αυτής της διαπίστωσης, το ποσοστό των συνολικών εσόδων του ΜΚΙ που αντιστοιχεί στη δημόσια χρηματοδότηση. Δεδομένου ότι οι συνδρομές των μελών αποτελούν μέρος των εσόδων ΜΚΙ όπως η FIG και η FISE, οι συνδρομές αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσοστό χρηματοδότησης του ΜΚΙ από δημόσιους πόρους και, ως εκ τούτου, να διαπιστωθεί αν ασκείται δημόσιος έλεγχος.

96 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα του δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα των συνδρομών των μελών, όπως επισήμανε και το αιτούν δικαστήριο, εκ πρώτης όψεως προκύπτει ότι πράγματι πρόκειται για ιδιωτική καταβολή ετεροβαρούς φύσης, πραγματοποιούμενη από ιδιώτες, οι οποίοι στο πλαίσιο της ταξινόμησης του ΕΣΛ 2010 εμπίπτουν στα νοικοκυριά, προς θεσμικές μονάδες οι οποίες συστήνονται με τη μορφή ΜΚΙ.

97 Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού στον οποίο στηρίζεται ο κανονισμός 549/2013, ήτοι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 32 της παρούσας απόφασης, της κατάρτισης των λογαριασμών των κρατών μελών βάσει ενός ενιαίου συνόλου αρχών που δεν επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες, ώστε να είναι δυνατή η επίτευξη συγκρίσιμων αποτελεσμάτων, η συμπερίληψη, για στατιστικούς σκοπούς, των συνδρομών των μελών σε πηγές ιδιωτικής ή δημόσιας χρηματοδότησης δεν πρέπει να λαμβάνει αποκλειστικώς υπόψη την ιδιωτική ή δημόσια ιδιότητα του οφειλέτη της συνδρομής ή την έννομη σχέση που υφίσταται μεταξύ του οφειλέτη αυτού και του ΜΚΙ δυνάμει του εθνικού δικαίου.

98 Πράγματι, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να καθοριστεί η δημόσια ή ιδιωτική φύση των συνδρομών, όπως το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η χρησιμοποίησή τους από απόψεως των δημοσίων συμφερόντων στα οποία μπορούν να υπαχθούν, ο υποχρεωτικός ή προαιρετικός χαρακτήρας τους, το κατά πόσον συνιστούν αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των υπηρεσιών που παρέχει η οικεία οντότητα, καθώς και η αυτοτέλεια την οποία έχει η οντότητα αυτή κατά τον καθορισμό του ύψους τους. Συνεπώς, συνδρομή όπως αυτή την οποία τα μέλη υποχρεούνται να καταβάλλουν στις επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες μπορεί για τους σκοπούς του ΕΣΛ 2010, παρά το ότι οι υπόχρεοι σε αυτές είναι ιδιώτες και ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους κατά το εθνικό δίκαιο, να έχει δημόσιο χαρακτήρα, καθόσον πρόκειται για υποχρεωτική εισφορά η οποία, χωρίς κατ' ανάγκην να συνιστά αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των παρεχομένων υπηρεσιών, εισπράττεται για δημόσιο οικονομικό ή κοινωνικό συμφέρον προς όφελος, μεταξύ άλλων, νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, όπως οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες.

99 Συναφώς, εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει, πρώτον, ότι οι ιταλικές εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, όπως η FIG και η FISE, έχουν, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 52 της παρούσας απόφασης, μονοπώλιο στον αθλητικό τομέα του οποίου έχουν αντιστοίχως την ευθύνη, υπό την έννοια ότι η ενασχόληση με το άθλημα στη δημόσια διάστασή του, δηλαδή η ενασχόληση εντός ενός τυπικού, επίσημου ή αντιπροσωπευτικού πλαισίου, υπόκειται στην αποκλειστική τους εξουσία. Δεύτερον, η δραστηριότητα των εν λόγω ομοσπονδιών περιλαμβάνει, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 242/1999, καθώς και το άρθρο 7, παράγραφος 5, και το άρθρο 20, παράγραφος 4, του καταστατικού της CONI, δημόσια διάσταση, συνιστάμενη στην τακτική διοργάνωση αγώνων, την ολυμπιακή προετοιμασία και την αθλητική δραστηριότητα υψηλού επιπέδου. Τρίτον, λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος στην παρούσα σκέψη μονοπωλίου, η καταβολή συνδρομών έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για όποιον επιθυμεί να ασχοληθεί με το ρυθμιζόμενο από την αντίστοιχη εθνική αθλητική ομοσπονδία άθλημα στη δημόσια διάστασή του, καθόσον όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στις υπαγόμενες στην ομοσπονδία δραστηριότητες υποχρεούνται να εγγραφούν σε αυτή ως μέλη. Τέταρτον, οι συνδρομές δεν αποτελούν οπωσδήποτε αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των παρεχόμενων από τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες υπηρεσιών, στο μέτρο που δεν ασκούν όλα τα μέλη την οικεία αθλητική δραστηριότητα στη δημόσια διάστασή της.

100 Επομένως, οι συνδρομές τις οποίες υποχρεούνται να καταβάλλουν τα μέλη στις επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν δημόσια φύση, δεδομένου ότι συμβάλλουν, λόγω του υποχρεωτικού τους χαρακτήρα, στη χρηματοδότηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος τους οποίους επιδιώκει, για κάθε άθλημα, μία μόνον εθνική ομοσπονδία και ότι αποσκοπούν στην προώθηση του αθλητισμού εν γένει και του αθλητισμού υψηλού επιπέδου, χωρίς οι συνδρομές αυτές να αποτελούν αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των κατ' αυτόν τον τρόπο παρεχόμενων υπηρεσιών.

101 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, η FIG υποστήριξε, ωστόσο, ότι οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες καθορίζουν με πλήρη αυτοτέλεια το ύψος των εν λόγω συνδρομών, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Μολονότι η περίσταση αυτή, εφόσον υποτεθεί ότι συντρέχει, πρέπει πράγματι να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της ιδιωτικής ή δημόσιας φύσης των συνδρομών των μελών, πρέπει εντούτοις να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη αυτοτέλεια δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι αναιρείται η δημόσια φύση των συνδρομών.

102 Πράγματι, καίτοι είναι αληθές ότι το ενδεχόμενο οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες να καθορίζουν αυτοτελώς το ύψος των συνδρομών, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης οργανωτικής και δημοσιονομικής αυτοτέλειας, δεν συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι οι ομοσπονδίες τελούν σε κατάσταση στενής εξάρτησης από την CONI, τούτο δεν συμβαίνει σε περίπτωση που η CONI έχει την ευχέρεια, αφενός, κατά την άσκηση της εξουσίας ελέγχου του προϋπολογισμού των εν λόγω ομοσπονδιών, να επηρεάσει σημαντικά το ύψος των συνδρομών ή, αφετέρου, να μειώσει το ύψος της δικής της χρηματοοικονομικής συμμετοχής όταν διαφωνεί με το ύψος των εν λόγω συνδρομών, όπως αυτό καθορίζεται από τις ίδιες ομοσπονδίες. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν συντρέχουν οι περιστάσεις αυτές και να διαπιστώσει, εφόσον οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες έχουν πράγματι την εξουσία να καθορίζουν με πλήρη αυτοτέλεια το ύψος των συνδρομών των μελών, αν η αυτοτέλεια αυτή αρκεί για να αναιρέσει την εκτεθείσα στη σκέψη 100 της παρούσας απόφασης ανάλυση.

103 Στην περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της εξακρίβωσης αυτής, το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι συνδρομές των μελών είναι ιδιωτικής φύσης, οφείλει να διαπιστώσει, λαμβανομένων υπόψη των εκτεθέντων στη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης, ότι ο έλεγχος της FIG και της FISE από την CONI δεν αποδεικνύεται με γνώμονα τον δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης, διότι οι ομοσπονδίες αυτές, οι οποίες χρηματοδοτούνται μόνον σε ποσοστό έως περίπου 30 % από την CONI, δεν χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από δημόσιους πόρους.

104 Αντιθέτως, στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίσει τις συνδρομές τις οποίες τα μέλη οφείλουν να καταβάλλουν στις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες ως «δημόσιες εισφορές», οι συνδρομές αυτές πρέπει να καταταγούν μεταξύ των πηγών δημόσιας χρηματοδότησης, όπως ακριβώς και οι ενισχύσεις που καταβάλλονται από την CONI. Συναφώς, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο και, ειδικότερα, από τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων της FIG και της FISE για το οικονομικό έτος 2015, στους οποίους παραπέμπει το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει ότι το ποσοστό της δημόσιας χρηματοδότησης, το οποίο περιλαμβάνει τόσο τις ενισχύσεις της CONI ύψους περίπου 30 % όσο και τις συνδρομές των μελών τους ύψους άνω του 60 %, υπερβαίνει το 90 % των συνολικών εσόδων τόσο της FIG όσο και της FISE, περιστάσεις τις οποίες εναπόκειται εν ανάγκη στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Επομένως, στο πλαίσιο του δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης, διαπιστώνεται στην περίπτωση αυτή ότι οι δύο εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες χρηματοδοτούνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από δημόσιες ενισχύσεις και εισφορές.

105 Τούτου δοθέντος, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης, από το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πέμπτη περίοδος, και παράγραφος 20.309, στοιχείο θ', τελευταία περίοδος, του κανονισμού 549/2013 προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια θεσμική μονάδα όπως τα ΜΚΙ χρηματοδοτείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τον δημόσιο τομέα δεν αρκεί, αφεαυτού, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη δημοσίου ελέγχου έναντί της, καθόσον οι διενεργούμενοι έλεγχοι επί των εν λόγω ροών χρηματοδότησης δεν είναι επαρκώς περιοριστικοί για να επηρεάζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα της επίμαχης μονάδας και η μονάδα αυτή εξακολουθεί, ως εκ τούτου, να καθορίζει την πολιτική ή το πρόγραμμά της.

106 Πράγματι, ο βαθμός ανεξαρτησίας που ενδεχομένως έχει το ΜΚΙ όσον αφορά τη χρησιμοποίηση και τη διάθεση μέρους των προερχόμενων από τη δημόσια χρηματοδότηση εσόδων, καθώς και ο βαθμός ελέγχου και περιορισμού στον οποίο μπορεί να υπόκειται συναφώς το ΜΚΙ έχουν καθοριστική σημασία για την εκτίμηση της ύπαρξης δημόσιου ελέγχου.

107 Κατά συνέπεια, εν προκειμένω, σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίσει τις συνδρομές τις οποίες οφείλουν να καταβάλλουν τα μέλη ως «δημόσιες εισφορές», θα πρέπει να εξακριβώσει αν η CONI, στο πλαίσιο του ελέγχου που ασκεί επί των δημοσίων πτυχών των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 5, του καταστατικού της, περιορίζεται μόνο στον έλεγχο της χρησιμοποίησης του συνόλου ή μέρους των χρηματοοικονομικών ενισχύσεων που χορηγεί στη FIG και στη FISE σε ποσοστό έως περίπου 30 % ή αν έχει επίσης την ευχέρεια να ελέγχει, εν όλω ή εν μέρει, τη χρησιμοποίηση των συνδρομών από τις ομοσπονδίες. Στο πλαίσιο της κατά τα ανωτέρω εξακρίβωσης, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να διαπιστώσει ότι ασκείται δημόσιος έλεγχος μόνον οσάκις οι έλεγχοι που διενεργεί η CONI αναφορικά με τις ενισχύσεις που η ίδια χορηγεί και τις συνδρομές είναι επαρκώς περιοριστικοί για να επηρεάζουν τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα της FIG και της FISE σε τέτοιο βαθμό ώστε οι ομοσπονδίες να μην είναι πλέον σε θέση να καθορίζουν την πολιτική ή το πρόγραμμά τους.

108 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.309, στοιχείο θ′, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 549/2013 έχει την έννοια ότι οι συνδρομές τις οποίες καταβάλλουν τα μέλη ενός ΜΚΙ ιδιωτικού δικαίου, όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί αν ασκείται δημόσιος έλεγχος. Οι συνδρομές αυτές ενδέχεται, παρά το ότι οι υπόχρεοι είναι ιδιώτες και ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους κατά το εθνικό δίκαιο, να έχουν, στο πλαίσιο του δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης, που προβλέπεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού, δημόσιο χαρακτήρα, καθόσον πρόκειται για υποχρεωτικές εισφορές οι οποίες, χωρίς κατ' ανάγκην να συνιστούν αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των παρεχομένων υπηρεσιών, εισπράττονται για την εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος υπέρ των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών οι οποίες έχουν μονοπώλιο στον αθλητικό τομέα του οποίου έχουν την ευθύνη, υπό την έννοια ότι η ενασχόληση με το άθλημα στη δημόσια διάστασή του υπόκειται στην αποκλειστική τους εξουσία, εκτός αν οι ομοσπονδίες αυτές διατηρούν την οργανωτική και δημοσιονομική διαχείριση των συνδρομών, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει. Σε περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω συνδρομές πρέπει να θεωρηθούν δημόσιες εισφορές, θα πρέπει περαιτέρω να εξακριβώσει αν, παρά τη σχεδόν εξ ολοκλήρου χρηματοδότηση των οικείων εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών από τον δημόσιο τομέα, οι διενεργούμενοι επ' αυτών των ροών χρηματοδότησης έλεγχοι είναι επαρκώς περιοριστικοί για να επηρεάζουν κατά τρόπο πραγματικό και ουσιαστικό τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των εν λόγω ομοσπονδιών ή αν οι ομοσπονδίες εξακολουθούν να είναι σε θέση να καθορίζουν την πολιτική ή το πρόγραμμά τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

109 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κυρίων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Η φράση «δημόσια παρέμβαση με τη μορφή γενικών κανονισμών που ισχύουν σε όλες τις μονάδες που εργάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δραστηριότητας », η οποία απαντά στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού (ΕΕ) 549/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, για το ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει κάθε παρέμβαση μονάδας του δημόσιου τομέα η οποία θεσπίζει ή εφαρμόζει κανονιστική ρύθμιση αποσκοπούσα στην υπαγωγή, αδιακρίτως και κατ'

ομοιόμορφο τρόπο, όλων των μονάδων του οικείου τομέα δραστηριοτήτων σε συνολικούς, ευρείς και αφηρημένους κανόνες ή γενικές κατευθύνσεις, χωρίς όμως η ρύθμιση αυτή να μπορεί, ιδίως από την «υπερβολική» φύση ή τον «υπερβολικό» χαρακτήρα της, κατά την έννοια του παραρτήματος Α, παράγραφος 20.309, στοιχείο η′, του κανονισμού 549/2013, να υπαγορεύει, στην πράξη, τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των μονάδων του οικείου τομέα δραστηριοτήτων.

2) **Η έννοια «ικανότητα καθορισμού της γενικής πολιτικής ή του προγράμματ[ος]» ενός ΜΚΙ, κατά το παράρτημα Α, παράγραφος 20.15, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 549/2013, πρέπει να νοηθεί ως η ικανότητα φορέα της γενικής κυβέρνησης να ασκεί, κατά τρόπο διαρκή και μόνιμο, πραγματική και ουσιαστική επιρροή στον καθορισμό και την υλοποίηση των σκοπών, των δραστηριοτήτων και των επιχειρησιακών πτυχών του ΜΚΙ, καθώς και των στρατηγικών προσανατολισμών και των κατευθυντήριων οδηγιών που πρόκειται να ακολουθήσει το ΜΚΙ κατά την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων. Σε υποθέσεις όπως αυτές των κύριων δικών, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει, υπό το πρίσμα των δεικτών ελέγχου που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχεία α′ έως ε′, και παράγραφος 20.15, στοιχεία α′ έως ε′, του κανονισμού 549/2013, καθώς και υπό το πρίσμα των αντίστοιχων δεικτών ελέγχου που ισχύουν για τα ΜΚΙ, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α, παράγραφος 20.309, του κανονισμού αυτού, αν φορέας της γενικής κυβέρνησης, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνική ολυμπιακή επιτροπή, ασκεί δημόσιο έλεγχο επί των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών που έχουν συσταθεί με τη μορφή ΜΚΙ, όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών, προβαίνοντας προς τούτο σε συνολική εκτίμηση η οποία καταλήγει ως εκ της φύσεώς της σε απόφαση κρίσης, σύμφωνα με το παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, τελευταία περίοδος, παράγραφος 20.15, πέμπτη έως όγδοη περίοδος, και παράγραφος 20.310 του εν λόγω κανονισμού.**

3) **Το παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.309, στοιχείο θ′, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 549/2013 έχει την έννοια ότι οι συνδρομές τις οποίες καταβάλλουν τα μέλη ενός ΜΚΙ ιδιωτικού δικαίου, όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί αν ασκείται δημόσιος έλεγχος. Οι συνδρομές αυτές ενδέχεται, παρά το ότι οι υπόχρεοι είναι ιδιώτες και ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους κατά το εθνικό δίκαιο, να έχουν, στο πλαίσιο του δείκτη ελέγχου σχετικά με τον βαθμό χρηματοδότησης, που προβλέπεται στο παράρτημα Α, παράγραφος 2.39, στοιχείο δ′, και παράγραφος 20.15, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού, δημόσιο χαρακτήρα, καθόσον πρόκειται για υποχρεωτικές εισφορές οι οποίες, χωρίς κατ' ανάγκη να συνιστούν αντάλλαγμα για την πραγματική χρήση των παρεχομένων υπηρεσιών, εισπράττονται για την εξυπηρέτηση δημόσιου συμφέροντος υπέρ των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών οι οποίες έχουν μονοπώλιο στον αθλητικό τομέα του οποίου έχουν την ευθύνη, υπό την έννοια ότι η ενασχόληση με το άθλημα στη δημόσια διάστασή του υπόκειται στην αποκλειστική τους εξουσία, εκτός αν οι ομοσπονδίες αυτές διατηρούν την οργανωτική και δημοσιονομική διαχείριση των συνδρομών, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει. Σε περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω συνδρομές πρέπει να θεωρηθούν δημόσιες εισφορές, θα πρέπει περαιτέρω να εξακριβώσει αν, παρά τη σχεδόν εξ ολοκλήρου χρηματοδότηση των οικείων εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών από τον δημόσιο τομέα, οι διενεργούμενοι επ' αυτών των ροών χρηματοδότησης έλεγχοι είναι επαρκώς περιοριστικοί για να επηρεάζουν κατά τρόπο πραγματικό και ουσιαστικό τη γενική πολιτική ή το πρόγραμμα των εν λόγω ομοσπονδιών ή αν οι ομοσπονδίες εξακολουθούν να είναι σε θέση να καθορίζουν την πολιτική ή το πρόγραμμά τους.**

(υπογραφές)